

Tarja Lazar

Tunnusluvut myynnin tukena

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Huhtikuu 2015

Tekijä Otsikko	Tarja Lazar Tunnusluvut myynnin tukena Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera
Sivumäärä Aika	25 sivua + 4 liitettä Huhtikuu 2015
Tutkinto	Tradenomi
Koulutusohjelma	Liiketalous
Suuntautumisvaihtoehto	Laskenta ja rahoitus
Ohjaaja	Lehtori Ritva Salmela
<p>Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää tunnuslukuanalyysin käyttömahdollisuuksia eläkevakuutusyhtiön harjoittamaan asiakashankintaan. Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Etera ja varsinkin sen myyntiosasto oli kaivannut apua asiakashankintaan.</p> <p>Työ toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, johon sisältyi toimeksiantajan tiloissa pidetty koulutustilaisuus tunnuslukuanalyysista, tämän koulutustilaisuuden tuottaman materiaalin pohjalta tuotettu myynnin käsikirja ja raportti. Teoreettinen viitekehys koostui toimialan ja yrityksen tuotteiden sekä tunnuslukuanalyysin kuvaamisesta. Työssä käytettiin laajasti alan kirjallisuutta lähteinä. Lisäksi yhtenä tärkeänä lähteenä olivat kohdeyrityksen omat verkkosivut.</p> <p>Opinnäytetyön lopputuloksena oli saatu apuvälineet Eteran myyntiosastolle asiakashankintaan. Myynnin käsikirja on sellaisessa muodossa, että sitä voidaan käyttää jokapäiväisessä asiakastyössä apuvälineenä ja myyntiosaston myyntipäälliköt voivat tarkistaa sieltä tarvitsemansa tiedot mahdollisimman helposti.</p> <p>Myynnin käsikirjaan valitut tunnusluvut valikoituivat Eteran oman toimialan tarpeista. Koska opinnäytetyö tehtiin myyntiosastolle, myös myynnin näkökulma oli otettu huomioon.</p>	
Avainsanat	asiakashankinta, asiakastyö, eläkevakuutus, myynti, tunnusluvut

Author Title Number of Pages Date	Tarja Lazar Economic Indicators as a Help for the Sales Etera Mutual Pension Insurance Company 25 pages + 4 appendices April 2015
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Economic and Business Administration
Specialisation option	Accounting and Finances
Instructor	Ritva Salmela, Senior Lecturer
<p>The purpose of the present thesis was to create a handbook for customer acquisition. To that end, the aim was to determine the influence of the information produced by the analysis of the economic indicators on customer acquisition practiced by the pension insurance company. This study was carried out for Etera Mutual Pension Insurance Company and especially its sales department that needed help for the customer acquisition efforts.</p> <p>This study is based on a functional approach and it included a training session about the analysis of the economic indicators, a sales handbook based on the material from the said training session and a report. The theoretical part describes the business sector of the company, the products it sells and the analysis of the economic indicators. As sources, the study uses literature about the theme in question and also the company's own websites.</p> <p>The indicators were selected according to the needs of Etera and the business field it represents. As the study was carried out for the sales departments, the sales viewpoint was naturally emphasized.</p> <p>As the main outcome of this thesis, the sales department of Etera received a handbook with tools for acquiring customers. The handbook ended up in such a form that it can be used in every day customer work and the information needed can be easily checked.</p>	
Keywords	customer acquisition, customer work, economic indicators, pension insurance, sales

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Työn aihe	1
1.2	Työn taustaa	2
1.3	Työn kohderyhmä ja tarkoitus	2
2	Toimeksiantaja	3
2.1	Yrityksen kuvaus	3
2.1.1	Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera	3
2.1.2	Keskinäinen vakuutusyhtiö	4
2.1.3	Työeläkeala	4
2.2	Lakisääteiset eläkevakuutukset	5
2.2.1	Sosiaali- ja eläkevakuutuksen historiaa	5
2.2.2	Yrittäjien eläkelaki YEL	7
2.2.3	Työntekijien eläkelaki TyEL	8
2.2.4	Maatalousyrittäjien eläkelaki MYEL	9
3	Tilinpäätösanalyysi	10
3.1	Tunnuslukuanalyysi	10
3.1.1	Toimialakohtaiset tunnusluvut	10
3.1.2	Keskeisiä tunnuslukuja	11
3.1.3	Kannattavuuden tunnuslukuja	12
3.1.4	Maksuvalmiuden tunnuslukuja	13
3.1.5	Vakavaraisuuden tunnuslukuja	15
3.2	Tunnuslukuanalyysi uusasiakashankinnassa	16
3.3	Kirjanpitolain vaikutus tilinpäätöksiin	17
4	Koulutustilaisuus	19
4.1	Tilaisuus toimeksiantajan tiloissa	19
4.2	Koulutusmateriaali	19
4.3	Koulutustilaisuudessa ja ryhmätöissä esiin nousseet asiat	20
5	Myynnin käsikirja ”Tunnusluvut myyntityön apuna”	21
5.1	Myynnin käsikirjan sisältö	22
5.2	Myynnin käsikirjan käyttötarkoitus	23

6	Pohdinta ja johtopäätökset	23
	Lähteet	26
	Liitteet	
	Liite 1. Koulutusmateriaali	
	Liite 2. Myynnin käsikirja	
	Liite 3. Tunnuslukujen kaavoja	
	Liite 4. Eteran tuotteet	

1 Johdanto

1.1 Työn aihe

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, joka rakentuu koulutustilaisuuden ympärille. Raportoin työssäni toimeksiantajalle, Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Eteralle – myöhemmin Etera – pitämäni koulutustilaisuutta ja siellä esiin nousseita asioita ja kokoan nämä oppaaksi eli myynnin käsikirjaksi toimeksiantajan käyttöön. Käsikirjan tarkoituksena on toimia tukena toimeksiantajan myyntiosaston jokapäiväisessä työssä. Siitä voidaan tarvittaessa tarkistaa, mitä asioita tunnusluvuista tulisi ottaa huomioon. Tunnuslukuja ei ole ennen tutkittu myynnin apuvälineenä. Niitä on tutkittu muuten esimerkiksi luotonantajan näkökulmasta, mutta ei asiakashankinnan puolelta.

Sekä pitämäni koulutustilaisuus että siitä muodostettu opas täyttävät toiminnallisen opinnäytetyön merkit. Tämän vuoksi käsittelen raportoinnissani käyttämiäni keinoja työni lopputuloksen saavuttamiseksi. Lisäksi toteutan työssäni toimeksiantajan tarvetta mahdollisimman yksinkertaiselle oppaalle, jonka tarkoitus on toimia myyntityön ja asiakashankinnan apuvälineenä. (Ks. Vilkkä & Airaksinen 2004, 51, 53.)

Käytän työni kirjallista materiaalia lähinnä teoriaviitekehyksessä, kun selvitän, millaisia tunnuslukuja on olemassa ja mitkä niistä ovat tärkeitä toimeksiantajani kannalta (Ks. Kananen 2012, 88). Kirjallista materiaalia on käytetty myös koulutusmateriaalin kokoamisen yhteydessä, mutta lopputulemana muodostunut myynnin käsikirja puolestaan pohjautuu täysin koulutusmateriaaliin. Selvitän alan kirjallisuuden avulla toimeksiantajan tuotteita sekä niiden historiaa ja merkitystä. Kuvailen toimeksiantajaa pääosin sen omien verkkosivujensa antamien julkisten tietojen avulla ja käytän tarvittaessa muitakin lähteitä.

Toimeksiantajani toiveesta ja yrityksen salassapitosopimukseen vedoten en käsittele työssäni ollenkaan ryhmätöissä käytettyjä yrityksiä muuten kuin tuomalla esille niiden luomia ongelmia asiakaspäällikön näkökulmasta. Liitän opinnäytetyöni liitteeksi koulutusmateriaalin, valmiin oppaan, keskeisimpien tunnuslukujen laskentakaavat sekä toimeksiantajan omilta sivuilta löytyvän listan tarjolla olevista tuotteista.

1.2 Työn taustaa

Toimeksiantajani myyntiosasto ja sen asiakaspäälliköt ovat kehittäneet uusasiakkaiden hankintaansa, ja he tarvitsivat tietoa, kuinka tunnuslukuja voidaan hyödyntää uusasiakashankinnassa tehokkaammin. Yritysten tunnuslukujen analyysistä on yrityksessä pidetty aiemmin koulutus vuonna 2010, ja toukokuussa 2014 pitämässäni koulutuksessa läpikäytyjä asioita on tarkoitus päivittää. Vuoden 2010 koulutuksessa keskityttiin tilinpäätökseen yleisellä tasolla, ja tähän opinnäytetyöhön liittyvässä koulutustilaisuudessa oli tarkoitus käsitellä enemmän tunnuslukuja. Tunnuslukuja tutkittaessa oli otettava huomioon toimeksiantajani asiakaskunta, joka koostuu pääosin pienistä ja keskisuurista yrityksistä. Käytän työni aikana näistä käsitettä pk-yritykset.

Nykyinen taloustilanne asettaa haasteita minkä tahansa yrityksen asiakashankinnalle ja -työlle. Etera ei ole tässä sen erikoisemmassa asemassa. Sen myyntiosasto on kaivannut apuvälineitä yritysasiakashankintaan ja varsinkin näiden yritysten tilinpäätöksen tunnuslukujen tulkintaan. Eteran asiakaskunta koostuu pääosin pk-yrityksistä, joten näiden tilinpäätöstiedot saattavat joskus olla puutteellisia.

Työssä itsessään käsittelin tunnuslukuja rajatusti keskittyen täysin toimeksiantajan toimialaan ja sen luomaan tarpeeseen tunnuslukuanalyysin sisällä. Samalla otin huomioon itse koulutustilaisuudessa esiin nousseita kysymyksiä. Lisäsin myös kirjanpitolain vaatimuksia koskien tilinpäätöstietoja, jotta nähdään, kuinka nämä tiedot vaikuttavat syntyviin tunnuslukuihin.

1.3 Työn kohderyhmä ja tarkoitus

Työni kohderyhmänä on toimeksiantajayrityksessä työskentelevät asiakaspäälliköt. He joutuvat jokapäiväisessä työssään tutkimaan erilaisten pk-asiakasyritysten tilinpäätöstietoja, joiden pohjalta he tekevät tälle yritykselle kaikkia osapuolia tyydyttävän tarjouksen.

Koulutuksen ja sen lopputuloksena syntyneen myynnin käsikirjan tarkoituksena on ollut antaa asiakaspäälliköille konkreettiset työkalut myynnin ja asiakastyön kohdistamiseen oikein käyttäen apuna yritysten tilinpäätökseen liittyviä tunnuslukuja. Käsikirja on tarkoituksellisesti mahdollisimman lyhyt, jotta sen voi tarvittaessa ottaa mukaan, ja tarkistaa tietoja pikaisesti. Samalla tarkoituksena olisi antaa rajat

uusasiakashankintaan yrityksille, joille tarjouksia tehdään. Tällöin tunnuslukuanalyysi tulee ajankohtaiseksi. Lisäksi teen erillisenä liitteenä yleiset laskentakaavat valitsemilleni tunnusluvuille, joita myyntipäälliköt voivat käyttää tarvittaessa analysoinnin apuna.

2 Toimeksiantaja

2.1 Yrityksen kuvaus

2.1.1 Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera

Opinnäytetyöni toimeksiantaja on suomalainen Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera, jonka tuotteita ovat lakisääteiset eläkevakuutukset. Yrityksen myyntipuolella on tässä haasteita, sillä se on lakisääteisesti veloitettu ottamaan asiakkaaksi kaikki halukkaat yritysasiakkaat, vaikka näillä ei olisikaan kykyä selvitä velvoitteistaan. Se ei voi myöskään tarjota toiselle parempaa sopimusta kiinteän hinnoittelun vuoksi (Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Etera 2014c). Sen asiakaskunta koostuu yrityksistä, yhteisöistä, yrittäjistä sekä kotitalouksista (Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Etera 2014a).

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera perustettiin heinäkuussa 2003 korvaamaan lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain alaista LEL Työeläkekassan toimintaa. Seuraavana vuonna siihen fuusioitiin TaEL-eläkekassa. Vuoden 1962 LEL-työeläkelain tullessa voimaan perustettiin neljä eri työeläkekassaa:

1. Rakennusalan työeläkekassa
2. Maatalousalan työeläkekassa
3. Metsäalan työeläkekassa
4. Satama-alan työeläkekassa. (Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Etera 2014b.)

Nämä kassat yhdistettiin vuonna 1976 LEL Työeläkekassaksi. Tämä oli aikansa ainoa LEL-työeläkelain mukaisen eläketurvan hoitaja. (Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Etera 2014b; Kotimaisten kielten laitos 2015.)

1970-luvulla asetettiin voimaan myös yrittäjille ja maatalousyrittäjille omat työeläkelait, YEL ja MYEL. Vuonna 1986 myös taiteilija-ammatin harjoittajat saivat oman työeläkelain, TaEL:n. Vuoden 1998 aikana myös ”pätkätyöläiset” lisättiin mukaan

TaEL:n piiriin. Vuonna 2007 eläkelakeja uusittiin ja LEL, TaEL ja TEL yhdistettiin yhden työeläkelain, TyEL, alle. (Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Etera 2014b.) Tällä oli tarkoitus selkiyttää eläkelakeja.

2.1.2 Keskinäinen vakuutusyhtiö

Keskinäisen yhtiön päätösvaltan haltijoita ovat yhtiön osakkaat, eli vakuutuksenottajat, vakuutetut sekä takuusuuden tai ts. takuupääoman omistajat, mutta ylintä päätösvaltaa käyttää yhtiökokous. Yhtiökokouksen tehtäviin kuuluvat mm.

- yhtiöjärjestyksen ja sen muutosten hyväksyntä
- hallintoneuvoston valinta, tai sen puuttuessa, hallituksen valinta
- tilintarkastajien valinta
- tuloslaskelman sekä taseen hyväksyntä
- hallituksen tilejä sekä toimintaa koskevien kertomusten hyväksyntä ja siinä yhteydessä niistä toimenpiteistä päättäminen, joita taseen mukainen voitto tai tappio aiheuttaa.

Takuupääoman omistajat osallistuvat yhdessä edustajiston jäsenten kanssa yhtiökokoukseen yhtiöjärjestyksen mukaisesti. (Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Etera 2014b; Rantala & Pentikäinen 2009, 122–123.)

Keskinäinen vakuutusyhtiö muistuttaa oikeudelliselta rakenteeltaan osuustoiminnallisia laitoksia. Etera on tämän vuoksi tavallaan keskinäisen ja osakeyhtiön välimuoto. Se osa keskinäisen vakuutusyhtiön voittoa, jota ei käytetä yhtiön vakavaraisuuden lujittamiseksi, jaetaan osakkaille siten, että vakuutuksenottajille annetaan maksualennuksia tai -palautuksia tai muita maksuttomia lisäetuja (Rantala & Pentikäinen 2009, 122–123).

2.1.3 Työeläkeala

Työeläkealan, johon Etera osaltaan kuuluu, vastuulla on lakisääteisen työeläketurvan toimeenpano siten, että se hoitaa työeläkevakuutuksia ja sijoittaa kertynyttä eläkevarallisuutta tulevia eläkkeitä varten. Eläkevaroja käytetään lakisääteisten työeläkkeiden maksamiseen. (Työeläkeala – TELA.)

Työeläkeala on osaltaan suuri toimija finanssialalla rahastojensa vuoksi, mutta sen toiminta on säänneltyä. Koska eläkevaroista on tarkoitus maksaa lakisääteisiä työeläkkeitä, niiden tuottava ja turvaava sijoittaminen on tärkeää. Työeläkealaa valvoo Eläketurvakeskus, ETK, työntekijän eläkelain 186 §:n mukaisesti. (Työeläkeala – TELA; Työntekijän eläkelaki 2006.) Suomessa on tarvetta erillisille eläkevakuutusyhtiöille, sillä työntekijäin eläkevakuutusta harjoittavan yhtiön liiketoimintaan ei saa kuulua vakuutusyhtiölain 2 luvun 16 §:n mukaan muuta vakuutustoimialan ulkopuolista toimintaa (Rantala & Pentikäinen 2009, 80, 139; Vakuutusyhtiölaki 2008).

2.2 Lakisääteiset eläkevakuutukset

2.2.1 Sosiaali- ja eläkevakuutuksen historiaa

Sosiaalivakuutus on lakisääteinen järjestetty pakollinen vakuutus sosiaalisten riskien varalle, ja sillä pyritään turvaamaan yksilöiden ja perheiden toimeentulo vanhuuden, sairauden, työkyvyttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta (Korpiluoma ym. 2011, 10). Suomessa järjestetty sosiaalivakuutus sisältää erilaisia rakenteita turvan sisällön ja organisaation muodossa. Sen esiaste on ollut työväen vakuutus, johon on sisällytetty mm. varhain kehittyneet keskinäinen avunanto ja avustuskassat. Nykyisin toimivat eläke-, sairaus- ja muut vakuutuskassat ja eläkesäätiöt perustuvat juuri tähän perinteeseen. (Rantala & Pentikäinen 2009, 47.) Eläkevakuutus on yksi sosiaalivakuutuksen muodoista, joissa vakuutusmaksu maksetaan jatkuvana suorituksena, kunnes jokin vakuutusehtoihin sisältyvä tapahtuma keskeyttää sen (Korpiluoma ym. 2011, 11).

Suomessa yleinen sosiaalivakuutus alkoi kehittyä 1930-luvulla, jolloin säädettiin kansaneläkelaki. Toimeenpanijana oli eduskunnan alaisuuteen perustettu Kansaneläkelaitos vuonna 1937. Se suunniteltiin toteutettavaksi säästöperiaatteella, jolloin kansalaisen ja hänen työnantajansa maksamat vakuutusmaksut kerättiin yhdelle tilille, josta eläke maksettaisiin. Tili olisi henkilökohtainen. Eläkkeet olivat aluksi täten pieniä. Sosiaalivakuutusta uudistettiin vuonna 1956, jolloin kansaneläke muuttui kaikille yhtä suureksi tasa-eläkkeeksi. (Korpiluoma ym. 2011, 11; Rantala & Pentikäinen 2009, 49.)

Työeläkejärjestelmää valmisteltiin työntekijöiden toiveesta komiteassa, mutta hallitus ei esittänyt sitä eduskunnalle. Se säädettiin lopulta kansanedustajien eduskunta-aloitteen pohjalta. Tätä ennen työnantaja järjesti eläketurvaa vakuutusyhtiöissä tai eläkesäätiöissä, ja valtiolla oli omat eläkejärjestelynsä. Valtion järjestelyn ongelmana oli eläkkeensaajan eläkkeen menetys silloin, kun hän siirtyi toiselle työnantajalle. Mikäli työnantaja ei ollut yksityisellä sektorilla järjestänyt työntekijälleen eläketurvaa, tämä oli kansaneläkkeen ja huoltoavun varassa. Uusi eläkelaki ja siihen perustuvat uudet eläkejärjestelmät olivat suuri edistysaskel työeläketurvan kattavuuden kannalta, ja sen periaate – vapaa liikkuvuus – onkin korostunut 1990-luvulla. Sillä ei ole enää merkitystä, mistä eläkejärjestelmästä työntekijä jää eläkkeelle. (Korpiluoma ym. 2011, 11–12.)

Eläkevakuutukset jaetaan vapaaehtoiisiin ja pakollisiin. Pakollinen eläkevakuutus on joko lakisääteinen tai työmarkkinajärjestöjen sopima. Työmarkkinajärjestöjen eläkejärjestelmät vaihtelevat laajuudeltaan. Vapaaehtoinen eläkevakuutus on joko kollektiivinen tai henkilön itsensä tai työnantajan hänelle ostama yksilöllinen eläkevakuutus. (Korpiluoma ym. 2011,12.)

Eläkejärjestelmät on jaettu kolmeen pilariin (Korpiluoma ym. 2011, 12–13):

1. valtion vastuulla olevat yleiset, lakisääteiset ja pakolliset, sosiaaliturvaan kuuluvat eläkejärjestelmät
2. työmarkkinoilla sovittu mahdollisesti ammattialakohtainen eläkejärjestely
3. yksilön itsensä ostama eläkejärjestely.

Suomen eläkejärjestelmä kuuluu ensimmäiseen pilariin. Se on lakisääteinen ja pakollinen ja kattaa koko työssäkäyvän väestön.

Suomen työeläke pohjautuu koko työuran aikaisiin ansioihin, ja sen tarkoituksena on turvata entisen toimeentulon tason säilyminen kohtuullisin määrin joko vanhuuden, työkyvyttömyyden tai perheenhuoltajan kuoleman varalta. Työuran aikana tapahtuvalla työnantajalta toiselle siirtymisellä ei ole vaikutusta työeläkkeen määrään. Tämä perustuu koskemattomuusperiaatteeseen, mikä on tärkeää työväestön vapaan liikkuvuuden takaamiseksi. Samoin työeläkkeen perusteena olevilla ansioilla ei ole enimmäismäärää, mutta kaikkia työnantajan maksamia tulolajeja (työsuhdeoptiot, erilaiset osakepalkkiot) ei oteta eläkkeen määrätymisvaiheessa huomioon. Näille ulkopuolelle jääneille ansioille järjestetään lisäeläketurvaa kollektiivisesti tai yksityisesti vakuuttamalla. (Korpiluoma ym. 2011, 13, 16.)

Seuraavissa alaluvuissa esittelen Eteran tarjoamia eläkevakuutusvaihtoehtoja. Tiedot perustuvat Eteran omilta kotisivuilta löytyvän hinnaston tietoihin (Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Etera 2014d). Hinnasto on työni lopussa liitteenä (liite 4.)

2.2.2 Yrittäjien eläkelaki YEL

Yrittäjillä on Suomessakin enimmäistytötlö, jonka ylittävä määrä ei kuulu vakuutetun työeläkejärjestelmän piiriin (Korpiluoma ym. 2011, 16). Sen perusturva rahoitetaan jakojärjestelmällä. Yrittäjän eläkelaki eli YEL-maksu on keskimääräisen Työntekijäin eläkelain TyEL:n vakuutusmaksun suuruinen, mutta yrittäjien ikärakenteen vuoksi kerätty maksu ei riitä kattamaan vuotuista eläkemenoa, joten ylimenevä osuus on valtion kustantamaa. (Korpiluoma ym. 2011, 26.)

Suomessa yrittäjien eläkejärjestelmä otettiin käyttöön vuoden 1970 alussa ja se uudistettiin vuoden 2007 alussa. Se kattaa henkilöt, jotka tekevät työsuhteen ulkopuolista ansiotyötä. Se koskee myös sivutoimista yritystoimintaa, jolloin henkilö voi kuulua kahden eri eläkelain piiriin. Myös yrittäjää avustavat perheenjäsenet kuuluvat YEL:n piiriin. YEL ei kuitenkaan koske lyhytaikaista tai vähäistä toimintaa. (Rantala & Pentikäinen 2009, 318.) Suomessa asuva ja toimiva yrittäjä on veloitettu ottamaan vakuutus ja se on otettava kuuden kuukauden kuluessa yrittäjätoiminnan alkamisesta. Se on voimassa heti yrityksen perustamishetkestä lähtien. Mikäli vakuutusta ei oteta määräaikaan mennessä, voi eläkelaitos määrätä enintään kaksinkertaisen korotetun eläkemaksun. (Korpiluoma ym. 2001, 61, 67.) Vakuutusmaksu on yrittäjän omalla vastuulla ja hän voi itse valita, mistä eläkevakuutusyhtiöstä tai alalle perustetusta eläkekassasta hän vakuutuksensa ottaa. Vakuutusmaksu on verotuksessa vähennyskelpoista ja mikäli maksut ovat pienemmät kuin menot, valtio kustantaa erotuksen. (Rantala & Pentikäinen 2009, 318.) Yrittäjä voi myös ottaa vapaaehtoisin YEL-vakuutuksen (Korpiluoma ym. 2001, 68).

Eläkkeen karttuminen tapahtuu samojen periaatteiden mukaisesti kuin työntekijäin eläkelaisissa, TyEL:ssa ja sen perusteena on koko vakuutuksen aikainen työtulojen painotettu keskiarvo korjattuna indeksillä. Muuten sekä eläkkeet että eläkeoikeus määrittyy samaan tapaan kuin TyEL:ssa. (Rantala & Pentikäinen 2009, 318.) Yrittäjän useista eri yritystoiminnoista saama työtulo perustuu näihin yritystoimintoihin yhteensä käytettyyn työpanokseen (Korpiluoma ym. 2001, 68).

2.2.3 Työntekijäin eläkelaki TyEL

Työntekijäin eläkelaki, TyEL toimii osittain rahastoivalla periaatteella, jolloin osa tulevista eläkkeistä rahastoidaan ja loppuosa rahoitetaan jakojärjestelmän periaatteella eläkkeen maksuhetkellä. Tavoitteena on ollut pehmentää suurten ikäluokkien eläköitymisen vaikutuksia. Eläke-etujen on uskottu olevan osittaisen rahoituksen ansiosta paremmat kuin kokonaan rahastoivalla järjestelmällä. Taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijöiden eläkelaki, TaEL, liitettiin 1.1.2007 alkaen osaksi TyEL:a. (Korpiluoma ym. 2011, 17–18.) Työeläkkeen perusteena on ”ansaintaperiaate”, jolloin työstä vastikkeena maksetusta palkasta osa maksetaan rahapalkkana ja loppuosa maksetaan myöhemmin eläkkeen muodossa (Rantala & Pentikäinen 2009, 303).

TyEL:n alaisia vakuutettuja ovat yksityissektorilla työsuhteessa työskentelevät työntekijät, poikkeuksena merenkulkijat. Työsuhteen ja itsenäisen yrittäjän erottaminen toisistaan voi olla joskus vaikeaa. Työoikeudellisin perustein työsuhteen yleiset tunnusmerkit ovat (Korpiluoma ym. 2011, 42):

1. työntekijän ja työnantajan välinen sopimus työnteon perusteena
2. työn tekeminen toiselle ja toisen lukuun
3. työn vastikkeellisuus, joka voi olla paitsi rahapalkka myös luontaiset
4. työn tekeminen johdon ja valvonnan alaisena.

Työntekijän vakuuttaminen alkaa työntekijän täyttäessä 18 vuotta ja päättyy sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, kun työntekijä on täyttänyt 68 vuotta. TyEL koskee Suomesta ulkomaille lähetettyjä työntekijöitä, mikäli he kuuluvat suomalaisen sosiaaliturvan piiriin. Samoin myös Suomessa työskentelevät ulkomaalaiset vakuutetaan TyEL:in mukaan tietyillä ehdoilla, jos EU-säännökset, sosiaaliturvasopimukset tai muut sopimukset eivät muuta määrää. (Korpiluoma ym. 2011, 43–44.) Työntekijällä on oikeus eläkkeeseen koko työuran aikaisista palkoista (Rantala & Pentikäinen 2009, 305).

Työeläkevakuutus on työnantajan järjestämää ja se otetaan työeläkevakuutusyhtiöstä. Työnantaja voi myös halutessaan perustaa eläkekassan tai -säätiön tai liittyä osakkaaksi jo olemassa olevaan eläkekassaan tai yhteiseläkesäätiöön, olettaen että siihen kuuluu ainakin 300 työntekijää. Vakuutus on toistaiseksi voimassaoleva työnantajan ollessa vakuuttamisvelvollinen eikä hän irtisano vakuutusta. Työeläkeyhtiö ei voi kieltäytyä vakuutuksen antamisesta, mutta se voi päättää vakuutuksen

irtisanomatta, jollei vakuutuksenottaja ole ilmoittanut tammikuun loppuun mennessä maksaneensa edellisen kalenterivuoden TyEL-ansioita. (Korpiluoma ym. 2011, 47–48; Rantala & Pentikäinen 2009, 312.)

TyEL:n peruseläketurva peritään sekä työnantajalta että työntekijältä vakuutusmaksulla. Työntekijän osuus on ollut voimassa vuodesta 1993 lähtien. Maksutason muutokset osuvat tasan sekä työntekijän että työnantajan osuuksiin. Työnantajalla on oikeus lainata omaa osuuttaan eläkevakuutusyhtiöltä takaisin tietyin ehdoin. (Korpiluoma ym. 2011, 56–61.) Mikäli työeläkelain soveltuvuus työntekijään tai työnantajaan on epäselvää, asian ratkaisee Eläketurvakeskus. Ratkaisun hakijana voi toimia työntekijä, työnantaja tai eläkelaitos. (Rantala & Pentikäinen 2009, 314.)

2.2.4 Maatalousyrittäjien eläkelaki MYEL

Maatalousyrittäjien eläkelaki tuli alun perin voimaan vuonna 1970 samanaikaisesti YEL-järjestelmän kanssa. Vuonna 2007 laki ajanmukaistettiin uudeksi maatalousyrittäjien eläkelaksi, MYEL. Sen mukaisesti vakuutetaan kaikki Suomessa asuvat ja toimivat maatalousyrittäjät, sekä myös vuoden 2009 jälkeen Suomessa asuvat apurahansaajat, jotka tekevät tieteellistä tutkimusta tai harjoittavat taiteellista toimintaa, olettaen että työtä ei tehdä työsuhteessa ja että apuraha on Suomessa myönnetty. Maatalousyrittäjätoiminnan on jatkuttava vähintään neljä kuukautta ja tilalla on oltava maatalousmaata vähintään viisi hehtaaria, jotta voi kuulua MYEL:n piiriin. (Korpiluoma ym. 2001, 74; Rantala & Pentikäinen 2009, 319.)

Viljelmän työtulona pidetään vuotuisen peltotyötulon ja metsätyötulon summaa. Molempien työtulojen määrät perustuvat viljelijän hallinnassa oleviin hehtaareihin, ja peltotyötulo pienenee asteittain tilan suurentuessa. Viljelämä on sellainen yhden tai useamman tilan muodostama maatalouden harjoittamiseen tarkoitettu yksikkö, jonka hallinnointi tapahtuu yhtenä yksikkönä. Siihen sisältyy sekä viljelty maatalousmaa sellaisenaan että se osuus kasvullisesta metsämaasta, joka määräytyy metsän sijainnin perusteella. (Rantala & Pentikäinen 2009, 319; Korpiluoma ym. 2001, 75–76.)

Vakuutus on otettava samoin kuin myös YEL:n mukaisesti kuuden kuukauden kuluessa maatalousyrittäjätoiminnan alkamisesta. Vakuutuksen myöntäjä on Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Mikäli viljelmän koko on alle viisi hehtaaria, voi maatalousyrittäjä ottaa vapaaehtoisen vakuutuksen. (Korpiluoma ym. 2011, 80, 82.)

3 Tilinpäätösanalyysi

3.1 Tunnuslukuanalyysi

3.1.1 Toimialakohtaiset tunnusluvut

Valitsin käsiteltävät tunnusluvut täysin toimeksiantajan toimialan mukaisesti. Etera toimii eläkevakuutusosalalla ja opinnäytetyö tehdään sen myyntiosastolle, joten näkökantana on sekä vakuutusala että myynti. Aluksi selvitän, mitä ovat toimialan kannalta keskeiset tunnusluvut ja niiden tehtävät, ja tämän jälkeen kerron niistä tarkemmin. Lisään liitteeseen tunnuslukujen laskukaavat (liite 3). Tunnusluvut ovat yleensä suhdelukumuotoisia, jolloin niiden vertailu on helpompaa (Jormakka & Koivusalo & Lappalainen & Niskanen 2012, 127).

Huomioitavaa on, että millään tunnusluvulla ei varsinaisesti ole minkäänlaista ”oikeaa arvoa” tai ”normaaliarvoa” vaan niiden arvo perustuu puhtaasti vertailutietoon. Pääoman tuottoaste ROE ja sijoitetun pääoman tuottoaste verojen jälkeen ROIC ovat sellaisia harvinaisia lukuja, joilla on olemassa oikea teoreettinen arvo, johon tunnusluvun arvo voidaan verrata. Paras sääntö vertailuun on kuitenkin perinteinen vertailu toimialan sisällä, esimerkiksi suoriin kilpailijoihin. (Seppänen 2011, 65–66.) Lisäksi yhden tietyn yrityksen tunnuslukujen kehittymistä kannattaa seurata vertaamalla kyseisen tilikauden tietoja aikaisempiin tilikausiin (Jormakka ym. 2012, 141). Samoin kannattaa ottaa huomioon yleinen taloustilanne, sillä jonkin tilikauden heikompi tilanne saattaa selittyä yleisellä tilanteella. Benchmarkkaus toimialan sisällä onkin kätevin tapa saada parasta mahdollista ja luotettavinta tietoa.

Tulkinnassa ja johtopäätösten tekemisessä on ymmärrettävä sekä yrityksen strategiaa ja toimialaa että sen koko toimintaympäristöä. Laskukaavat eivät välttämättä ole standardoituja, vaan käyttäjä voi muokata kaavaa omien tavoitteiden, analyysin käyttötarkoituksen ja näkemyksen mukaan. (Seppänen 2011, 69–70.) Jotta voidaan tietää, kuinka tunnusluku on laskettu, saattaa esimerkiksi tilinpäätöstiedoissa olla mukana käytetyt laskukaavat. Olen liittänyt työni liitteeksi yleisiä käytettyjä kaavoja, mutta ne eivät ole kiveen hakattuja, vaan yritykset voivat muuttaa niitä omien tarpeidensa mukaisesti. Tunnuslukukaavoissani olen käyttänyt Suomen

Yritystutkimusneuvottelulautakunnan YTN:n suosittamia kaavoja, joita pääasiainen kirjallisuuslähteeni on myös käyttänyt.

3.1.2 Keskeisiä tunnuslukuja

Kannattavuuden tunnuslukuja ovat käyttökateprosentti, liikevoittoprosentti, koko pääoman tuotto prosentti, nettotulosprosentti, sijoitetun pääoman tuotto prosentti sekä oman pääoman tuotto prosentti (Niskanen & Niskanen 2003, 112–116). Näillä tunnusluvuilla selvitetään yrityksen kannattavuutta. Jokainen tunnusluku mittaa kannattavuutta hieman eri näkökulmasta. Liikevoittoprosentti pohjautuu vahvasti tuloslaskelmaan, kun muut tunnusluvut suhteuttavat jonkin kannattavuuden erän taseen tietoihin. (Jormakka ym. 2012, 127.) Kannattavuutta mitataan sekä absoluuttisesti että suhteellisesti. Suhteellista kannattavuutta mitataan suhteuttamalla voittoa sijoitettuun pääomaan, kun taas absoluuttisen kannattavuuden mittana on liiketoiminnan tuottojen ja kulujen erotus. (Yritystutkimus ry 2011, 60.)

Maksuvalmiuden tunnuslukujen avulla selvitetään, kykeneekö yritys selviämään juoksevista, lyhyen aikavälin erääntyvistä velvoitteistaan tai yllättävistä menoistaan. Tämä kiinnostaa erityisesti velkojia ja tavarantoimittajia. Maksuvalmiuden tunnuslukuja ovat current ratio, quick ratio, nettokäyttöpääomaprocentti, käyttöpääomaerien kiertoajat ja nettokäyttöpääoman kiertoajat. Sekä current että quick ratiot antavat tiedon yrityksen likviditeetistä vain taseen laatimishetkellä, minkä voidaan katsoa olevan näiden tunnuslukujen ongelma. Ne eivät välttämättä paljasta yrityksen todellista tilaa tilikauden aikana. (Niskanen & Niskanen 2003, 117–128.) Maksuvalmiuden tunnusluvuista käytetään myös nimitystä rahoituksen tunnusluvut, sillä ne kuvaavat yrityksen rahoitusrakennetta ja sen riittävyttä. Kaikkien näiden tunnuslukujen vertailulukuna käytetään liikevaihtoa. (Yritystutkimus ry 2011, 66, 71.)

Vakavaraisella yrityksellä on omaa pääomaa sen verran runsaasti, että se kykenee suoriutumaan sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä ja hoitamaan vieraan pääoman ehtoista rahoituksesta syntyvät korkomaksut. Vakavaraisuuden tunnusluvut kuvaavat yrityksen pääomarakennetta. Vakavaraisuuden tunnuslukuja ovat omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus, gearing-prosentti ja korkojen hoitokate. (Niskanen & Niskanen 2003, 130–134.) Yritystutkimus ry (2011, 67–68, 73) laskee nämä em. tunnusluvut rahoituksen tunnuslukujen alle.

3.1.3 Kannattavuuden tunnuslukuja

Käyttökateprosentti lasketaan suhteuttamalla käyttökate liiketoiminnan yhteenlaskettuihin tuottoihin. Se kertoo yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja muita rahoituseriä. Tunnuslukua voidaan verrata ainoastaan saman toimialan sisällä, mutta silloinkin on otettava huomioon sekä tuotantovälineiden omistussuhde – onko vuokrattu vai omat, jolloin kulut näkyvät eri kohdissa tuloslaskelmassa – että aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistovaatimukset sekä vieraan pääoman rahoituskulujen määrä. (Yritystutkimus 2011, 61.)

Liikevoittoprosentti lasketaan suhteuttamalla liikevoitto liiketoiminnan yhteisiin tuottoihin (liite 3). Sen avulla voidaan seurata yksittäisen yrityksen kehitystä, mutta sen avulla voidaan myös vertailla jotakin tiettyä toimialaa. Vertailua ei kuitenkaan kannata tehdä eri toimialojen välillä johtuen liikevaihdon sijainnista jakajassa. (Niskanen & Niskanen 2003, 112–113.) Liikevoittoprosentin avulla voidaan tarkastella kannattavuutta varsinkin kustannustehokkuuden näkökulmasta. Sille ei ole määritelty kattavia normiarvoja, ja toimialojen kesken voi olla eroja. (Jormakka ym. 2012, 128.) Yritystutkimus ry (2011, 61–62) käyttää tästä tunnusluvusta nimitystä liiketulosprosentti ja asettaa sille seuraavat ohjeelliset raja-arvot:

- > 10 % hyvä
- 5 – 10 % tyydyttävä
- < 5 % heikko

Nettotulosprosentti lasketaan jakamalla nettotulos liiketoiminnan yhteenlasketuilla tuotoilla. Nettotulos saadaan, kun liiketulokseen lisätään rahoitustuotot ja tästä sumasta vähennetään rahoituskulut ja verot. Yrityksen nettotuloksen on oltava positiivinen, jotta toiminta on kannattavaa. Nettotuloksen riittävyteen ja vaadittavaan vähimmäistasoon vaikuttavat mm. pääomarakenteen vahvistamispyrkimykset ja voitonjakotavoitteet. (Yritystutkimus ry 2011, 62.)

Koko pääoman tuottoprosentti ROA puolestaan tarkastelee kannattavuutta yrityksen sisällä (Niskanen & Niskanen 2003, 114). Kaavan mukaan operatiivisen liiketoiminnan tulos jaetaan koko pääomalla tai nettotulos, rahoituskulut ja verot lasketaan yhteen ja jaetaan taseen loppusummalla (liite 3). Jakajassa suositellaan käytettäväksi tilikauden alun ja lopun keskiarvoa, sillä se kuvaa paremmin koko tilikauden aikaista tilannetta. ROA:n tulisi olla vähintään samalla tasolla kuin koko yrityksen keskimääräiset

rahoituskustannukset, jotta kannattavuus olisi riittävällä tasolla. (Niskanen & Niskanen 2003, 114; Jormakka ym. 2012, 129.) Yrityksen veronmaksupolitiikka tai yhtiömuoto ei vaikuta tähän tunnuslukuun. Sen sijaan yritysten tekemät arvonkorotukset vaikuttavat tuottoprosentin vertailukelpoisuuteen. Arvonkorotuksen teko- tai purkukohta aiheuttaa myös epäjatkuvuuskohtia tilinpäätöstietoihin. (Yritystutkimus ry 2011, 64.)

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti ROI saadaan, kun jaetaan nettotuloksen, rahoituskulujen ja 12 kuukauden verojen summa sijoitetulla pääomalla (liite 3). Sijoitetulla pääomalla tarkoitetaan sekä omistajien että velkojien yritykseen sijoittamaa vierasta pääomaa, myös nk. 0-korkoiset pitkäaikaiset lainat. Taseen omaan pääomaan lisätään poistoero sekä vapaaehtoiset varaukset ja siitä vähennetään oman pääoman oikaisut. Lopputuloksena on oikaistu oma pääoma. Sijoitettu vieras pääoma muodostuu kaikista niistä vieraan pääoman eristä, joista maksetaan jollakin tavalla korkoa tai tuottoa. Sijoitetun pääoman tuottoprosentti paljastaa, kuinka paljon yritys on saanut aikaiseksi tuottoa siihen sijoitetulle korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle. (Niskanen & Niskanen 2003, 115, Yritystutkimus ry 2011, 64.) ROI on riittävällä tasolla, kun se on vähintään samalla tasolla kuin yrityksen keskimääräiset rahoituskustannukset (Jormakka ym. 2012, 129). Sen arviointia voivat hankaloittaa puutteelliset tiedot pääoman jakamiseksi korolliseen ja korottomaan pääomaan tai suuret investoinnit ja arvonkorotukset (Yritystutkimus ry 2011, 65).

Oman pääoman tuottoprosentti ROE on käytetyimpiä kannattavuuden tunnuslukuja. Se saadaan jakamalla tilikauden voitto omalla pääomalla. Nimittäjässä olisi käytettävä joko tilikauden alun arvoa tai tilikauden alun ja lopun keskimääräistä arvoa. Tunnuslukua kannattaa vertailla yrityksen omistajien asettaman tuottovaatimuksen kanssa, sillä se suhteuttaa tilikauden voiton määrän omistajien sijoittamaan pääomaan. (Niskanen & Niskanen 2003, 116; Jormakka ym. 2012, 128.) Oman pääoman tuottoprosentti lasketaan yrityksen sisäisen laskentatoimen ehdoilla, joten Eteran harjoittamassa tunnuslukuanalyyysissä sitä kannattaa ehkä jättää vähemmälle arvolle. ROE on herkin tunnusluku yrityksen tekemille arvonkorotuksille (Yritystutkimus ry 2011, 65).

3.1.4 Maksuvalmiuden tunnuslukuja

Current ratio mittaa käytännössä yrityksen likviditeetin ja lyhytaikaisten velkojen maksukykyä. Tunnusluku ilmaisee nettokäyttöpääoman suhdelukumuodossa, joten sitä pidetään luotettavampana likviditeetin mittarina kuin nettokäyttöpääoma-tunnuslukua.

Vaikka kahdella yrityksellä olisikin yhtä suuret nettokäyttöpääomat, voivat niiden current ratio -tunnusluvut erota toisistaan. Tunnuslukua laskiessa käyttöpääoma jaetaan lyhytaikaisilla veloilla. Toinen vaihtoehto tunnusluvun laskemiselle on jakaa rahoitus- ja vaihto-omaisuuden summa lyhytaikaisilla veloilla. Current ration suhdelukumaisuus voi olla myös sen ongelma, sillä tunnusluvun arvo voi muuttua, jos jokin siihen vaikuttava tilinpäätöstieto muuttuu. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita tilanteen muuttumista ja likviditeetin heikentymistä tai vahvistumista. (Niskanen & Niskanen 2003, 118–119.) Tunnusluvun käytettävyyteen vaikuttavat heikentävästi arvottomat erät, kuten esimerkiksi myyntisaamiset, jotka merkitään luottotappioiksi (Yritystutkimus ry 2011, 72). Current ratio on hyvällä tasolla, jos arvo on vähintään kaksi (Jormakka ym. 2012, 133).

Quick ratio mittaa current ratiota lyhytaikaisempaa maksuvalmiutta. Se on current ratiota ankarampi likviditeetin mittari, sillä osoittajasta on poistettu varastojen arvot. Varaston realisointia ei voi suorittaa niin nopeasti. Osoittajasta voidaan poistaa myös osatuloutuksen saamiset ja nimittäjästä lyhytaikaiset saadut ennakot, jolloin laskukaavana olisi käyttöpääoma, josta on poistettu varaston arvo ja jäljelle jäänyt arvo jaetaan lyhytaikaisilla veloilla, eli rahoitusomaisuus jaetaan lyhytaikaisilla veloilla. (Niskanen & Niskanen 2003, 120.) Mikäli rahoitusomaisuus sisältää vahvistetuista tappioista johtuvaa verosaamista, se vähennetään rahoitusomaisuudesta (Yritystutkimus ry 2011, 71). Quick ratio on current ration ohella ehkä käytetyin maksuvalmiuden tunnusluku. YTN on asettanut quick ratiolle normiarvot, jolloin maksuvalmius on hyvällä tasolla, jos quick ration arvo on vähintään 1. (Jormakka ym. 2012, 132–133).

Nettokäyttöpääomaproosenttia laskiessa nettokäyttöpääoma jaetaan liikevaihdolla, ja tulos kertoo, kuinka paljon yritystä rahoitetaan omalla ja pitkäaikaisella vieraalla pääomalla. Nettokäyttöpääoman seuraaminen on kannattavaa, sillä hallitsematon käyttöpääoman kasvu sitoo liikaa yrityksen varoja ja voi johtaa äärimmillään tilanteisiin, jolloin yrityksen maksuvalmius heikkenee ja kassavarat tyrehtyvät. Mikäli tunnuslukua tarkastellaan useamman vuoden ajalta, se kertoo yrityksen likviditeetin kehityksestä suhteessa liikevaihdon kehitykseen. Nettokäyttöpääomalla ei ole normiarvoa, mutta pääsääntönä voi pitää sitä, että mitä suurempi nettokäyttöpääomaproosentti on, sitä enemmän se sitoo yrityksen pääomaa. (Niskanen & Niskanen 2003, 121; Jormakka ym. 2012, 134.)

Käyttöpääomaerillä tarkoitetaan tässä tunnusluvussa myyntisaatavia, ostovelkoja sekä varastoa. Kiertoaikojen lisäksi lasketaan myös kiertonopeutta. Käyttöpääomien kiertoajat kuvaavat käyttöpääoman sitoutumista ja paljastavat, kuinka nopeasti ne ovat muutettavissa rahaksi. Yleinen tapa pitää myyntisaamiset ja varaston koko mahdollisimman pieninä voi aiheuttaa huonoja tuloksia yrityksen kassavirroille. Lisäksi lopputuloksena voi olla negatiivinen vaikutus yrityksen liikevaihtoon. Kiertoajat voivat olla myös negatiivisia nettomääräisesti, jolloin yrityksen voidaan katsoa rahoittavan pidempiaikaisia investointejaan lyhytaikaisella vieraalla pääomalla. (Niskanen & Niskanen 2003, 122.)

Myös nettokäyttöpääomalle lasketaan kiertoaikoja. Se lasketaan lisäämällä myyntisaatavien kiertoaikaan varaston kiertoaika ja vähentämällä näiden summasta ostovelkojen kiertoaika. Tätä tunnuslukua voidaan käyttää kuvaamaan liikevaihdon kasvusta johtuvaa käyttöpääoman kasvua. Kuten mikä tahansa kiertoaika, myös nettokäyttöpääoman kiertoaika tulisi minimoida, mutta erilaisten toimintamallien johdosta tapa ei sovellu kaikille toimialoille. (Niskanen & Niskanen 2003, 128–130.)

3.1.5 Vakavaraisuuden tunnuslukuja

Omavaraisuusaste lasketaan jakamalla oma pääoma taseen loppusumman ja saatujen ennakoiden erotuksella (Niskanen & Niskanen 2003, 131). Tunnusluku kertoo, kuinka yritys selviää yllättävistä menoista ja kuinka se selviää sitoumuksistaan pitkälläkin aikavälillä (Yritystutkimus ry 2011, 66). Tunnusluvun arvon olisi oltava tarpeeksi korkea, jotta yrityksellä ei ole vaaraa joutua selvitystilaan (Jormakka ym. 2012, 131). Yrityksen käyttämä poistotapa ja inflaatio saattaa vaikuttaa siihen, että pysyvien vastaavien arvot poikkeavat selvästi omaisuuden tarkasteluajankohdan tasearvoista. Tällöin omavaraisuusastetta laskettaessa voidaan tämä ylimenevä osuus lisätä taseen omiin pääomiin. Pysyvät vastaavat voivat olla myös yliarvostettuja, jolloin omia varoja joudutaan arvostamaan tasearvoa pienemmäksi. (Yritystutkimus ry 2011, 66.)

Suhteellinen velkaantuneisuus tunnuslukuna sopii saman toimialan yritysten vertailuun, sillä eri toimialoilla on erilainen tarve vieraalle pääomalle. Toimialasta riippuen tarvittavat investoinnit vaikuttavat suhteellisen velkaantuneisuuden määrään. Tunnusluku lasketaan jakamalla taseen velkojen ja saatujen ennakoiden erotus 12 kuukauden liikevaihdolla. (Niskanen & Niskanen 2003, 132.) Korkea suhteellinen velkaantuneisuus edellyttää yritykseltä hyvää liiketulosta vieraan pääoman velvoitteista

selviämisen kannalta. Luvun luotettava vertailu onnistuu ainoastaan toimialan sisällä. (Yritystutkimus 2011, 67.)

Gearing-tunnusluku on yleisesti käytetty vakavaraisuuden tunnusluku, koska kirjanpitolautakunta suosittelee sen ilmoittamista tilinpäätöksen yhteydessä. Siitä käytetään myös nimitystä nettovelkaantumisaste. Tunnusluvun avulla voidaan nähdä, kuinka suuri yrityksen vieraan pääoman osuus on suhteessa omaan pääomaan silloin, kun yritys lyhentäisi ensin koko likvidillä omaisuudellaan korollisia velkoja. Gearing-prosentin suuruus kertoo yrityksen velkaantuneisuudesta. Laskukaavana on korollisen vieraan pääoman ja rahojen ja rahoitusarvopapereiden erotus suhteessa omaan pääomaan. Tunnusluvun on oltava mahdollisimman pieni, jotta yrityksen omavaraisuusaste olisi hyvällä tasolla. (Niskanen & Niskanen 2003, 133; Jormakka ym. 2012, 131.)

Korkojen hoitokatteen avulla voidaan selvittää, kuinka yritys pystyy selviytymään velkoihin liittyvistä korkokuluista ansaitsemallaan tulorahoituksella. Termillä ei ole vakiintunutta muotoa suomen kielessä, mutta Niskanen ja Niskanen (2003, 134) ovat kääntäneet sen korkojen hoitokatteeksi. Alkuperäinen nimi tunnusluvulle on times interest earned TIE. Yritystutkimus ry (2011, 73) käyttää tunnusluvusta nimitystä rahoituskulujen hoitokate.

3.2 Tunnuslukuanalyysi uusasiakashankinnassa

Tunnuslukuanalyysi on hyödyllinen apuväline uusasiakashankinnassa, mutta eri tunnusluvuilla on toimialariippuvaisia vaikutuksia. Esimerkiksi pääomaintensiivisillä toimialoilla pitkäaikaisten varojen, eli käyttöomaisuusinvestointien osuus voi olla huomattavan suuri taseessa. Tällaisella yrityksellä iso osa kustannuksista voi liittyä pitkäaikaisiin investointeihin. Näitä investointeja rahoitetaan pitkäaikaisilla korollisilla lainoilla sekä omalla pääomalla. Tällöin voittomarginaalit voivat olla suurempia, mutta pääoman kiertonopeus voi olla alhaisempi. (Seppänen 2011, 98.)

Analysoidessa yrityksen tilaa tunnuslukuanalyysin avulla, on otettava huomioon kehityksen suunta, kannattavuuden taso sekä rahoituksellinen vahvuus. Yleensä suurin painopiste on liiketoiminnan kasvulla sekä kannattavuudella, jotka kertovat yrityksen toiminnan terveellisyydestä. Mikäli rahoitusasema on heikko, yrityksellä ei ole välttämättä mahdollisuuksia tehdä operatiivisia päätöksiä eikä toteuttaa

liiketoimintaideaansa. Pahimmassa tapauksessa tämä voi olla uhka yrityksen tulevaisuudelle. (Seppänen 2011, 117.)

Uuden asiakkaan hankinnassa pyritään jo ensimmäisestä kaupasta lähtien kannattavuuteen sekä asiakkuuden luomiseen. Uuden asiakkaan hankinta tappiolla tarkoittaa yritykselle itselleen tappiota. Uusien asiakkaiden hankinta on kaiken kaikkiaan toimintona kalliimpaa kuin olemassa olevien asiakkuuksien säilyttäminen. (Mäntyneva 2001, 19–20.) Täten asiakkuuksien hankinnassa on hyvä myös selvittää tulevan asiakkaan, tässä tapauksessa yritysasiakkaan, todellinen taloudellinen tila, jotta nähdään, kannattaako asiakkaan hankinta pitkällä aikavälillä. Ja millaista sopimusta asiakkaalle kannattaa tarjota.

Eläkeyhtiöiden asiakashankinta poikkeaa muiden yritysten asiakashankinnasta, sillä asiakashankinnassa täytyy ottaa eläkevakuutuslaki ja sen tuomat velvoitteet huomioon. Eläkeyhtiöiden on tarjottava palveluitaan niitä haluaville, eivätkä ne voi kieltää oikeutta keneltäkään.

3.3 Kirjanpitolain vaikutus tilinpäätöksiin

Suomen kirjanpitolain ensimmäisessä luvussa mainitaan lain vaikutuspiiriin kuuluvat kirjanpitovelvolliset sekä heidän sijoittumisensa mahdollisesti suurempaan yrityskokonaisuuteen. Saman luvun kolmannessa pykälässä mainitaan oikein laaditun kirjanpidon ja tilinpäätöksen tärkein ydin. Jokainen suomalainen, joka haluaa toimia liikkeen- tai ammatinharjoittajana tai haluaa perustaa yhdistyksen tai muun yhteenliittymän, joutuu pitämään kirjaa toiminnastaan sekä haltuunsa uskotuista varoista ja aikaansaamistaan vastuista. Tämä johtuu laajasta kirjanpitovelvollisuudesta. Poikkeuksellisesti maatalousyrittäjät tekevät muistiinpanoja vuoden aikana toiminnastaan kirjallisina veroilmoitusta varten, eivätkä he täten ole kirjanpitovelvollisia. (Rekola-Nieminen 2012, 13–14.) Käytännössä he kuitenkin joutuvat tekemään yhdenkertaista kirjanpitoa, sillä heidän on laskettava vuosittain verotettava tulo ja toimintaan liittyvät omaisuus ja velat (Fredriksson ym. 2008, 22).

Kirjanpitolakiin on myös kirjattu sen ensimmäisen luvun kolmanteen pykälään kirjanpitovelvollisen velvollisuus noudattaa hyvää kirjanpitoa. Itse hyvän kirjanpitoaivan merkitystä ei ole kirjattu lakiin, mutta se muodostuu käytännössä noudatetuista kirjanpidonperiaatteista, määräyksistä sekä ohjeistuksista. Lisäksi myös

kirjanpidon ja tilintarkastuksen ammattikunnat ja yhdistykset kuuluvat osana hyvän kirjanpitotavan noudattamista. (Fredriksson ym. 2008, 25.) Osana hyvää kirjanpitotapaa on myös normisto, jota noudattamalla voidaan antaa yrityksestä oikeat ja riittävät tiedot sekä oikea ja riittävä kuva kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksellisuudesta ja vakavaraisuudesta (Rekola-Nieminen 2012, 17).

Kirjanpitolaissa on yleislakina ohjeet kaikille kirjanpitovelvollisille. Kirjanpitovelvollisen velvollisuuksiin kuuluu kirjanpitolain 1 luvun 2 pykälän mukaisesti kaksinkertaisen kirjanpidon pitäminen. (Fredriksson ym. 2008, 22.) Toiminimillä ja henkilöyhtiöillä on lakiin kirjattu kevennyksiä tiedonantovelvollisuutta sääteleviin kohtiin. Näitä ovat toimintakertomus, rahoituslaskelma ja liitetiedot sekä tilinpäätöksen rekisteröintiä koskevat säädökset. (Rekola-Nieminen 2012, 15.)

Kirjanpitolautakunnan lausunto 2005/1757 määrittelee kirjanpitovelvollisuuden alkamisajankohtaa. Tällä on merkitystä silloin, kun ensimmäinen tilikausi lähenee enimmäismäärää 18 kuukautta. (Rekola-Nieminen 2012, 15.) Tilikauden pituudesta mainitaan kirjanpitolain 1 luvun 4 pykälässä. Ohjeellisena tilikautena pidetään 12 kuukautta, mutta toiminnan alussa tai loppuvaiheessa, toiminta voi olla pidempää. Tilikauden ei tarvitse kuitenkaan olla kalenterivuosi, vaan se voi alkaa ja päättyä myös kalenterivuoden aikana. Hyvä kirjanpitolaki kuitenkin asettaa rajoituksia tilikauden pituuden vaihteluille, jotta tilinpäätöstiedot olisivat vertailukelpoisia suhteessa edellisiin tilikausiin. Kirjanpitolain 1 luvun 4 pykälän 2 momentissa mainitaan, että kirjanpitovelvollisen kaikkien liikkeiden on noudatettava samaa tilikautta (Fredriksson ym. 2008, 27–28).

Yrityksen on laadittava konsernitilinpäätös, mikäli se ylittää vähintään kaksi seuraavista rajoista päättyneeltä ja sitä välittömästi edeltäneeltä tilikaudelta:

- liikevaihto 7 300 000 euroa
- taseen loppusumma 3 650 000 euroa
- henkilökunta keskimäärin 50 henkilöä.

Rajoihin lasketaan mukaan sekä emo- että tytäryritysten luvut. Konsernitilinpäätös on laadittava aina, jos osakkeenomistajille jaetaan varoja tai jos kyseessä on julkinen osakeyhtiö. Yrityksen on laadittava IFRS-tilinpäätös, jos se laskee tai on laskenut liikkeelle julkisen kaupankäynnin kohteena olevia arvopapereita. (Yritystutkimus 2011, 9–10.)

Omistusyhteisyrittäjä on sellainen konserniin kuulumaton yritys, jossa kirjanpitovelvollisella on omistusosuus, joka luo pysyvän yhteyden ja edistää kirjanpitovelvollisen toimintaa. Jos omistusosuus on vähintään 20 %, on kyseessä omistusyhteisyrittäjä. Omistusyhteyteen riittää myös pienempi omistussuhde. (Yritystutkimus ry 2011, 8.)

Osakkuusyrittäjä on sellainen omistusyhteisyrittäjä, jossa kirjanpitovelvollisella on merkittävä vaikutusvalta liiketoiminnan ja rahoituksen johtamisessa, mutta se ei kuulu kirjanpitovelvollisen konserniin. Omistusyhteisyrittäjä on osakkuusyrittäjänä, jos kirjanpitovelvollinen pitää hallussaan vähintään 20 % ja enintään 50 % äänivallasta. (Yritystutkimus ry 2011, 8.)

4 Koulutustilaisuus

4.1 Tilaisuus toimeksiantajan tiloissa

Osana opinnäytetyötäni kävin pitämässä toimeksiantajan tiloissa toukokuussa 2014 koulutustilaisuuden, jossa myyntiosaston asiakaspäälliköille kerrottiin tilinpäätöstietojen ja tunnuslukujen tulkinnasta. Valmistin koulutustilaisuuteen otsikolla ”Tunnusluvut asiakastyön apuna” diasarjan, jossa käsittelin tilinpäätöstä ja tunnuslukuja ja esittelin kaksi esimerkkiyritystä tilinpäätöstietoineen. Lisäksi tilaisuuteen osallistuneille myyntipäälliköille oli varattu ryhmätöihin muutaman toimeksiantajan omia asiakasyrityksiä ja näiden tilinpäätöstietoja Asiakastiedon Voitto-kannasta. Ryhmätöiden esityksen jälkeen oli varattu aikaa mahdollisille kysymyksille, joita tulikin hyvin. Lopputulemana syntynyt myynnin käsikirja pohjautuu täysin tähän koulutustilaisuuteen. Koulutustilaisuudessa olivat läsnä ohjaajani toimeksiantajan puolelta ja 14 asiakaspäällikköä sekä Helsingistä että muista toimipisteistä.

4.2 Koulutusmateriaali

Koulutusmateriaaliin on koottu tiivistetysti tietoa tilinpäätöksistä ja niissä olevista tiedoista laskettavista tunnusluvuista. Lisäksi materiaalin lopussa oli kaksi esimerkkiyrityksiä, joista toinen oli konkurssikypsä ja toinen hieman pienempi yritys. Nämä esimerkit olivat apuna, jotta kuulijat pystyivät hahmottamaan, minkälaista tietoa

tilinpäätöksistä oli saatavissa tunnuslukuanalyysin avulla. Koulutusmateriaali ilman näitä yritystietoja on työni lopussa (liite 1).

Aloitin koulutusmateriaalini kokoamisen avaamalla tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisältöä. Lisäksi mainitsin tilintarkastuskertomuksen, sillä se antaa tilinpäätöstietojen lukijalle arvokasta tietoa. Mainitsin myös IFRS-tilinpäätöksen, sillä nykyään useat konsernit käyttävät myös tätä tilinpäätösmuotoa kotimaisen IAS-tilinpäätöksen rinnalla. Päädyin tähän ratkaisuun, sillä edellinen Eteran tiloissa pidetty koulutustilaisuus tarkasteli tilinpäätöstietoja ja nyt oli tarkoitus käsitellä tunnuslukuanalyysia. Tunnuslukuja ei kuitenkaan voi analysoida ilman tietoa tilinpäätöstietojen lukutavasta.

Päätin jakaa materiaalini siten, että ensimmäiseksi esittelin tilinpäätöksen analysointiin tarvittavat osat, sen jälkeen esittelin tunnuslukuja ja lopuksi esittelin esimerkkiyritykset. Tunnusluvut olivat ensisijaisessa asemassa, ja esimerkkiyritysten tilinpäätöstietojen käsittelyssä oli keskitytty tästä syystä vain niihin. Koulutusmateriaalissa ei ole mukana koulutustilaisuudessa tehtyjä ryhmitöitä, sillä niissä käytetyt yritykset kuuluivat toimeksiantajan salassapidon piiriin, enkä myöskään erikseen käsittele näitä ryhmitöiden tuloksia tässä työssä muuten kuin pintapuolisesti.

Käsittelemme koulutustilaisuudessa tunnuslukuja laajemmin kuin tulevassa myynnin käsikirjassa, sillä käsikirja oli tarkoitettu työn apuvälineeksi, mutta diasarjan oli tarkoitus tutustuttaa aiheeseen laajemmin. Täten en jaotellut tunnuslukuja Eteran oman toimialan ja tarpeen mukaan, vaan kerroin tunnuslukuanalyysista yleisesti. Koin, että tämä palveli myyntipäälliköiden tarpeita paremmin.

4.3 Koulutustilaisuudessa ja ryhmitöissä esiin nousseet asiat

Koulutuksen aikana asiakaspäälliköiltä tuli hyviä huomioita tilinpäätöksistä, sillä he lukevat tilinpäätöstietoja eri lailla kuin laskentatoimen tai rahoituksen asiantuntija. He kaipaavat eniten apua kannattavan asiakkaan valintaan. He tekevät asiakaskäyntejä ja heidän uusasiakashankintaan vaikuttamistaan heikentää se, että kyseessä on lakisääteisiä eläkevakuutuksia tarjoava yhtiö (Rantala & Pentikäinen 2009, 312). He eivät voi rajata asiakaskuntaansa, vaikka asiakas ei mahdollisesti kykenisikään selviytymään velvoitteistaan. Ongelmiksi koulutustilaisuuden aikana huomattiin

yrietykset, joiden sisällä on ollut epäselvyyksiä, sillä Eteralla ei ole oikeutta kieltäytyä tarjoamasta palveluitaan näille yrityksille.

Ryhmätöitä esiteltäessä huomasin usein myyntipäälliköiden myyntisuuntatunneisuuden, jolloin tietyt tunnusluvut ei osattu edes ottaa huomioon. Eräs tällainen tunnuslukuryhmä oli kannattavuus. Tämä voi johtua siitä, että myyntipäälliköt katsovat asiakkaiden tietoja eri tavalla kuin esimerkiksi luottopäätöksiin erikoistunut henkilö. Heidän tavoitteenaan on kuitenkin saada mahdollisimman paljon tuotteita myytyä mahdollisimman hyvällä katteella. Ryhmätöissä oli kuitenkin tullut kiitettävästi käytyä läpi muita tunnuslukuryhmiä, jotka kaikki antavat tarpeellista tietoa yrityksen taloudellisesta tilasta. Töitä läpikäydessä huomasin, kuinka erilainen ajatusmaailma myynti- ja laskentatoimen asiantuntijalla voi olla. Sain koulutustilaisuudesta paljon apua myynnin käsikirjaa kirjoittaessa, sillä näin konkreettisesti, millaista tietoa yrityksen sisällä tarvitaan, ja kuinka sen voi sisällyttää käsikirjaan.

5 Myynnin käsikirja ”Tunnusluvut myyntityön apuna”

Toukokuussa 2014 toimeksiantajan tiloissa pitämässäni koulutustilaisuudessa nousi hyvin vahvasti esille, että asiakaspäälliköt tarvitsevat tunnuslukuanalyysejä varten oppaan, eli tässä tapauksessa myynnin käsikirjan, jonka avulla he voisivat suunnitella paremmin etukäteen uusasiakashankintaansa. Diasarjan läpikäynnin jälkeen asiakaspäälliköiltä tuli paljon hyviä kysymyksiä, joita ajattelin käyttää hyödyksi käsikirjan kokoamisessa. Sen lopulliseen muotoon vaikuttivat ensisijaisesti toimeksiantajan tarpeet, mutta valitsin itse tunnusluvut, joita käsittelem. Käsikirja on lopulliselta muodoltaan lyhyt ja tiivis, jotta toimeksiantaja voi käyttää sitä helposti työssään apuvälineenä. Tarkoituksena on ensisijaisesti kertoa tunnusluvuista hieman tarkemmin ja sen jälkeen kertoa erilaisista yritysmuodoista, mikäli tämä vaikuttaa tilinpäätöstietojen lukutapaan. Käsikirjassa ei ole laskentakaavoja, vaan ne ovat opinnäytetyössäni erillisenä liitteenä heti käsikirjan jälkeen. Kaavat on tarkoitus olla erillisenä liitteenä myös Eteran käytössä, jotta jokainen asiakaspäällikkö voi tarvittaessa tarkastaa niistä, miksi jostakin tunnusluvusta on tullut kyseinen lopputulos. Käsikirja tulee Eteralle käyttöön Word-dokumenttina, jotta sitä voi tarpeen mukaan päivittää. Se on myös helppo tulostaa käyttöön tai pitää tietokoneella omana tiedostonaan.

5.1 Myynnin käsikirjan sisältö

Myynnin käsikirjan sisältö perustuu vahvasti koulutustilaisuudessa käytettyyn diasarjaan ja koulutettavien kysymyksiin. Siinä mainitaan, mitä tietoja tilinpäätöksistä kannattaa katsoa ja kuinka niitä tulisi tulkita esimerkiksi alakohtaisesti. Valitut tunnusluvut kuuluvat lähinnä toimeksiantajan oman toimialan vaatimuksiin, ja niitä on avattu heidän tarpeidensa mukaan. Lisäksi käsikirjan kokoamiseen on käytetty kirjallisia lähteitä, jotka mainitaan käsikirjan lopussa.

Käsikirjassa mainitaan tunnuslukujen laskentakaavat lähinnä kirjallisesti, koska tilinpäätösten lukijan on kuitenkin tiedettävä, mihin kukin tunnusluku perustuu. Etera saa tarvittaessa tunnusluvun arvon valmiina Asiakastieto Oy:n tilinpäätöstietokannasta, jota toimeksiantaja käyttää aktiivisesti lähteenään. Keskityinkin juuri tämän vuoksi enemmän tunnuslukujen merkitykseen ja analysointiin. Laitan keskeisimmät laskentakaavat kuitenkin opinnäytetyöni loppuun liitteeksi, jotta niiden laskeminen onnistuu tilinpäätöstiedoista, joissa näitä lukuja ei välttämättä ole valmiina. Painotan käsikirjassa myös konsernitilinpäätöksen eroja, sillä myyntihenkilökunta ei välttämättä huomaa selvittää myös mahdollisten osakas- tai tytäryhtiöiden tilinpäätöstietoja, jotka voivat vaikuttaa tunnuslukuanalyysiin ja tunnusluvun arvon määrittämiseen.

Kerron käsikirjassa myös konserni-, omistusyhteys- sekä osakkuusyrytyksistä, sillä nämä muodot vaikuttavat tilinpäätöstietojen lukemiseen. Tilinpäätöstietoja lukiessa ei aina välttämättä oteta huomioon yrityksen muotoa. Varsinkin osakkuusyrytykset saattavat yllättää lukijan, sillä konsernilla ei välttämättä ole minkäänlaista suoraa omistussuhdetta kyseiseen yritykseen, sillä se on pidettävä erillään konserniyrityksestä. Tämän takia lukijan on otettava huomioon myös kyseinen konserni, sillä se pitää hallussaan huomattavaa vaikutusvaltaa osakkuusyrytyksessä.

Käsikirjassa kerrotaan myös konserni- sekä IFRS/IAS-tilinpäätöksistä. Tällä on merkitystä, jos asiakasyritys on esimerkiksi julkinen osakeyhtiö tai kuuluu sellaisen alaisuuteen. Varsinkin IFRS-tilinpäätös asettaa lukijalle mahdollisuuden saada lisää tietoa yrityksen luvuista tutustumalla liitetietoihin. Tämän avulla on mahdollisuus saada parempi kuva yrityksen todellisesta tilasta.

Käyn läpi myös toimiala- ja yritysanalyysia, sillä se auttaa yrityksen tilan selvittämisessä. Siitä on apua siinä vaiheessa, kun myyntiosasto selvittää, millaista

tarjousta uudelle asiakasyritykselle kannattaa tehdä. Toimiala-analyysi käy nimensä mukaisesti läpi koko toimialaa suhteuttaen yrityksen tilinpäätöstietoja koko toimialaan. Yritysanalyysi antaa kattavamman kuvan yrityksestä ja sen avulla voidaan arvioida esim. luoton riskipitoisuutta tai sijoituksen tuotto-odotusta. Mainitsen myös oppaassa, mitä tietoja näiden tunnuslukujen lisäksi on hyvä tutkia yritysten vuosikertomuksista, mikäli näitä on käytössä. Tämä ei kuulu kuitenkaan oppaan pääpainotukseen, vaan ne ovat enemmänkin tukena, mikäli tällaista tietoa asiakaspäällikkö työssään tarvitsee. Olen eritellyt oppaassa tunnusluvut käyttäjän tarpeen mukaan.

5.2 Myynnin käsikirjan käyttötarkoitus

Käsikirjan tarkoituksena on antaa osviittaa ja olla tukena jokapäiväisessä myyntityössä. Tiedoston muodon tarkoituksena on mahdollistaa, että jokainen asiakaspäällikkö voi halutessaan tarkastaa haluamansa tiedon nopeasti. He voivat halutessaan tehdä tiedostoon heille itselleen tarpeellisia merkintöjä ja lisätä haluamiansa asioita. Tätä kautta he voivat tehdä käsikirjasta juuri heidän omien tehtäviensä mukaisen.

Myynnin käsikirjan sisältämät tunnusluvut valittiin Eteran oman toimialan mukaisesti, jotta siinä ei olisi asiakaspäälliköille turhaa tietoa. Täten he voivat itse valita käyttämänsä Asiakastiedon tietokannan tuottaman tilinpäätöstiedon pohjalta heille tärkeät tiedot ja suodattaa heille epäolennaiset tiedot pois. He pystyvät myös analysoimaan paremmin saamaansa tietoa ja käyttämään tätä hyödyksi tarjouksia tehdessään.

6 Pohdinta ja johtopäätökset

Koen, että opinnäytetyöstäni on ollut hyötyä toimeksiantajalleni, sillä sen myyntiosasto on kaivannut ohjeistusta siitä, kuinka tunnuslukutietoja voidaan käyttää hyödyksi jokapäiväisessä myyntityössä, ja etenkin uusasiakashankinnassa. Tilinpäätöksestä voidaan katsoa tiettyjä lukuja, jotka kertovat yrityksen kannattavuudesta ja samalla riskistä sidosryhmille. Tällä tavoin toimeksiantajani voi markkinoida ja myydä tuotteitaan ohjatumminkin. Sain heti koulutustilaisuuden jälkeen toimeksiantajaltani kiitosta koulutustilaisuudesta. Siinä oli vastauksia heitä askarruttaneisiin kysymyksiin ja he oppivat paljon uutta. Ryhmätöiden esittely toi tämän parhaiten esille, sillä he eivät

osanneet ottaa huomioon kaikkea tarvittavaa tietoa, jota he voivat saada selville tunnuslukuanalyysin avulla.

Tulevaisuuden aiheita voisivat esimerkiksi olla oppaan käyttöönoton seurausten tutkiminen. Aihetta voisi tutkia myös siltä kannalta, kuinka tämän kaltaisia oppaita voisi muutenkin käyttää hyväksi erilaisissa myynti- tai luotonanto-organisaatioissa. Tunnuslukuanalyysia on tutkittu muussa yhteydessä, mutta esimerkiksi myyntiorganisaation osalta voidaan päästä mielenkiintoisiin tuloksiin, kuten itse huomasin tätä opinnäytetyötä tehdessäni.

Myynnin käsikirjan avulla asiakaspäälliköt voivat tarkistaa tarvitsemansa tiedon nopeasti ja he voivat pitää sitä mukanaan joko tiedostona tai tulosteena. Se on jätetty tarkoituksella toimeksiantajalle Word-tiedostomuotoon, jotta päivittäminen olisi helpompaa. Tämän kaltainen päivittäminen voi olla mahdollista suorittaa esimerkiksi uutena opinnäytetyönä. Siinä on käyty läpi asioita sen tarpeen mukaisesti, mikä on syntynyt organisaation sisällä. Olen sisällyttänyt käsikirjaan sellaisia asioita, joita Etera itse on halunnut käytävän läpi. Opasta on kiitetty sen sisältämän tiedon takia. Asiakaspäälliköt eivät halua itse laskea tunnuslukujen arvoja, joten Asiakastiedon antamat luvut riittävät heille, mutta oppaan tietojen avulla he pystyvät itse näkemään, mitä tilinpäätöstietoja on otettu huomioon tunnuslukua laskiessa ja mitä se kertoo yrityksen todellisesta tilasta.

Itse opin paljon tämän kaltaisista myyntiorganisaatioista tämän työn aikana ja sain paljon uusia näkökantoja. Tunnuslukuanalyysi on monikäyttöinen, sillä sitä voidaan käyttää hyväksi myös asiakashankinnassa, eikä ainoastaan tilinpäätösanalyysia varten. Uusien yritysasiakkaiden hankinta on aina riski mille tahansa yritykselle, sillä se odottaa asiakkaalta vastinetta. Sille voi käydä kalliiksi, jos asiakasyrityksellä ei olekaan hyvää taloudellista tilannetta ja jos se ei myöskään näytä paranevan lähitulevaisuudessa. Tällöin voi tulla odottamattomia tappioita esimerkiksi yritysasiakkaan mahdollisen selvitystilän tai konkurssin vuoksi. Jotta näitä voidaan ennakoida edes jossakin määrin, on tärkeää katsella ja vertailla kaikkia työssä tarkastelemiani tunnuslukuja – kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius. Kaikki nämä ovat yhtä tärkeitä. Ne pitää suhteuttaa yrityksen toimialaan, sillä erot voivat monesti olla toimialakohtaisia. Samoin kannattaa muistaa ottaa huomioon taloudellinen yleistilanne, sillä heikon taloustilanteen aikana sama tunnusluku voi antaa erilaisen tuloksen kuin hyvän taloustilanteen aikana. Yrityksen muodolla on myös merkitystä

tunnusluvun arvoon. Osakkuusyrittien tilinpäätöstiedoissa ei näy sen konserniyrityksen tietoja, joka todellisuudessa hallitsee yritystä, sillä emoyrityksen on pidettävä tällainen osakkuusyrittä erillään omasta tilinpäätöksestään ja konsernistaan.

Mielestäni kaikki tämän opinnäytetyön osat – koulutustilaisuus, myynnin käsikirja ja raportti – onnistuivat hyvin ottaen huomioon aiheen laajuuden ja toimeksiantajan tarpeet. Raporttia kirjoittaessa piti olla sisällön suhteen tarkkana, sillä kyseessä oli yritys, jolla on lain määräämä velvollisuus myydä tuotteitaan kaikille halukkaille, joten heillä ei ole mahdollisuutta valikoida asiakkaitaan. Vaikka myyntiosasto voisikin itse haluta vaikuttaa asiakaskuntaansa, heillä ei kuitenkaan ole siihen tässä tapauksessa mahdollisuutta. Täten käsikirjan tarkoituksena oli lähinnä antaa lisätietoa mahdollisen uusasiakasyrittien tilaa arvioidessa. Lisäksi aihetta piti yrittää rajata, jotta siitä ei tulisi opinnäytetyöksi liian laajaa. Tämä mahdollistaa kuitenkin aiheesta mahdollisesti tehtävät tulevat opinnäytetyöt.

Lähteet

Fredriksson, Antti & Havukainen, Jari & Hilmola, Juha & Ilkka, Heikki & Laitinen, Elina & Luoma, Jukka & Mikkola, Johanna & Mäkinen, Terhi & Nevalainen, Rabbe & Ojala, Anu & Saari, Jussi & Termäs, Kari & Tikka, Mari & Virtanen, Päivi & Vuorio, Anne 2008. Kirjanpitolaki tänään. Talentum, Helsinki.

Jormakka, Raija & Koivusalo, Kaija & Lappalainen, Jaana & Niskanen, Mervi 2012. Laskentatoimi. Edita, Helsinki.

Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylä.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera 2014a. Eläkevakuuttamisen asiantuntija – Etera. [Http://www.etera.fi](http://www.etera.fi). Luettu 30.10.2014.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera 2014b. Etera yhtiönä – Etera. [Http://www.etera.fi/tietoa-eterasta/yhtiotieto](http://www.etera.fi/tietoa-eterasta/yhtiotieto). Luettu 30.10.2014.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera 2014c. Eteran tarina – Etera. [Http://www.etera.fi/tietoa-eterasta/yhtiotieto/eteran-tarina](http://www.etera.fi/tietoa-eterasta/yhtiotieto/eteran-tarina). Luettu 30.10.2014.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera 2014d. Sosiaalivakuutusmaksut ja rajamäärät. [Http://www.etera.fi/SiteCollectionDocuments/Muut-liitteet/Sotumaksut_fin.pdf](http://www.etera.fi/SiteCollectionDocuments/Muut-liitteet/Sotumaksut_fin.pdf). Luettu 30.10.2014.

Korpiluoma, Riitta & Grönlund, Harri & Herrlin, Ove & Kekäläinen, Jaana & Kouvonen, Keijo & Levander, Minna & Lilius, Sonja & Mustonen, Pasi & Määttä, Mikko & Perälehto-Virkkala, Anne & Takanen, Majjaliisa & Tuomikoski, Jaakko 2011. Työeläke. Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy, Helsinki.

Lyhenneluettelo. Kotimaisten kielten laitos. [Http://www.kotus.fi/index.phtml?s=2149#L](http://www.kotus.fi/index.phtml?s=2149#L). Luettu 25.1.2015.

Niskanen, Jyrki & Niskanen, Mervi 2003. Tilinpäätösanalyysi. Business Edita, Helsinki.

Mäntyneva, Mikko 2001. Asiakkuudenhallinta. WSOY, Helsinki.

Rantala, Jukka & Pentikäinen, Teivo 2009. Vakuutusoppi. Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy, Sastamala.

Rekola-Nieminen, Leena 2008. Kirjanpitolaki käytännössä. 4. uud. painos. Edita, Helsinki.

Salmi, Ilari 2012. Mitä tilinpäätös kertoo? 8. painos. Edita, Helsinki.

Seppänen, Harri 2011. Yrityksen analysointi ja tilinpäätös. Kauppakamari, Hämeenlinna.

Työeläkeala – TELA. Työeläkevakuuttajat TELA ry 2014. [Http://www.tela.fi/](http://www.tela.fi/). Luettu 30.10.2014.

Työntekijän eläkelaki 19.5.2006/395. Finlex. [Http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/)

20060395#L13. Luettu 30.10.2014.

Vilkkä, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö.
Kustannusosakeyhtiö Tammi, Jyväskylä.

Yritystutkimus Ry 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Gaudeamus, Helsinki.

Koulutusmateriaali

Tunnusluvut myyntityön apuna

27.3.2014

Tarja Lazar, Metropolia AMK

1

Tilinpäätös

- Jokaisen kirjanpitovelvollisen laadittava kultakin tilikaudelta tilinpäätös, joka koostuu taseesta, tuloslaskelmasta, rahoituslaskelmasta ja liitetiedoista (KPL 3:1.1)
 - Yhdenmukaistuneet kansainvälisen yhdentymisen edetessä ja arvopaperipörssien merkityksen kasvaessa

27.3.2014

Tarja Lazar, Metropolia AMK

2

Toimintakertomus

- Muut kuin pienet kirjanpitovelvolliset (pl. pörssiyhtiöt)
- Tilinpäätöksen liitteenä, mutta ei osa tilinpäätöstä
- Arvioi yrityksen menestystä, taloudellista asemaa sekä niihin vaikuttavia tekijöitä
- Tietojen tulee auttaa lukijaa tekemään omat arvionsa mainituista seikoista

27.5.2014

Tarja Lazar, Metropolia AMK

3

Mitä selville toimintakertomuksesta

- Kattava ja tasapuolinen analyysi yrityksen riskeistä, tuloksesta ja taloudellisesta asemasta
 - Annettava oikea ja riittävä kuva yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta
 - Ei saa esittää sellaisia turhia tietoja, jotka vaarantavat oikean ja riittävän kuvan muodostumisen, päätös kuuluu yhteisön hallitukselle (KILA 2011/1874)
- Tunnuslukujen käyttö, mikäli toimintakertomusta ei ole tai se on puutteellinen

27.5.2014

Tarja Lazar, Metropolia AMK

4

Tilintarkastuskertomus

- Liittyy tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen
 - Tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen on liitettävä tilintarkastuskertomus, kun tilintarkastus on suoritettava ja tilinpäätös sekä toimintakertomus julkistettava
- Sisältö vakiomuotoinen
 - Todistus siitä, että tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisältämät tiedot ovat ainakin olennaisilta osiltaan oikeita ja lainmukaisia

Vakiomuotoinen tilintarkastuskertomus

- Tilintarkastajien vakuutus, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikean ja riittävän kuvan
 - Poikkeaminen vakiomuotoisesta tilintarkastuskertomuksesta viesti ongelmista, puutteista tai lukijalle huomionarvoisista seikoista
- Lähtökohta ja vallitseva käytäntö

Esimerkki tilintarkastuskertomuksesta

Ehdollisen lausunnon perustelut

Osakashallinnassa olleeseen liiketilaan on uusittu tilikaudella ilmastointilaitteet yhtiön toimesta. Kyseinen 10.000 euron meno olisi yhtiöjärjestyksen perusteella kuulunut osakkaan maksettavaksi. Osakas on mennyt konkurssiin ja todettu varattomaksi.

Ehdollinen lausunto

Lausuntonamme esitämme, että lukuun ottamatta edellisessä kappaleessa kuvatun seikan vaikutusta tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Huomautus

Huomautuksena esitämme, että ehdollisen lausunnon perusteluissa kuvatun seikan osalta yhtiöjärjestyksestä ei ole noudatettu, eikä tilinpäätöstä ja toimintakertomusta ole laadittu Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti.

Lukijalle

- Ensisijainen merkitys verotus
 - Lukijan varauduttava, että oikea ja riittävä kuva ei välttämättä ensisijainen
- Nykytilannetta ja tulevaisuutta koskevia johtopäätöksiä tehtäessä tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta saatavia tietoja ja niistä laskettuja tunnuslukuja täydennetään usein muilla tiedoilla
 - Toimintaympäristö ja sen muutostrendit, yrityksen markkinaosuudessa, asiakaskunnassa, kilpailijoissa, toimittajissa jne. tapahtuvat tiedetyt tai arvioidut muutokset ja kehityssuunnat
 - Toimintakertomus täydentää näitä tietoja tarvittaessa

IFRS-tilinpäätös

- Kv. tilinpäätösstandardit IAS/IFRS
- Yleensä konsernitilinpäätös
- Analysointia varten kannattaa kartoittaa tilinpäätöstulosta parantavat ja heikentävät tekijät
 - Myös taseessa
- IAS/IFRS vs FAS
- Segmentti-informaatio

27.5.2014

Tarja Lazar, Metropolia AMK

9

IFRS-tilinpäätöksen vaikutus

- Vaikutus erityisesti sellaisiin tunnuslukuihin, jotka ovat kasvaneet (tai kasvavat) yritysostojen myötä
 - Vaikutusta mm. sijoitetun pääoman tuotto prosenttiin, oman pääoman tuotto prosenttiin, omavaraisuusasteeseen ja velkaantumisasteeseen

27.5.2014

Tarja Lazar, Metropolia AMK

10

Konsernin tuloslaskelma – Öljyalan yritys

milj. euroa	Liite	1.1.-31.12.2012	1.1.-31.12.2011
Liikevaihto	4, 7	17 853	15 420
Liketoiminnan muut tuotot	8	98	36
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	19	-3	26
Materiaalit ja palvelut	9	-16 186	-13 962
Henkilöstökulut	10	-342	-316
Poistot ja arvonalentumiset	11	-332	-315
Liketoiminnan muut kulut	12	-767	-616
Liikevoitto		321	273
Rahoitustuotot ja -kulut	13		
Rahoitustuotot		3	4
Rahoituskulut		-84	-72
Kurssierot ja käyppien arvojen muutokset		-7	1
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-88	-67
Voitto ennen veroja		233	206
Tuloverot	14	-74	-46
Tilikauden voitto		159	160

27.5.2014

Tarja Lazar, Metropolis AMK

11

Esimerkkejä liikevaihdon liitetiedoista 1 / 2

- Liitetieto 4: Segmentti-informaatio

Konsernin toimintasegmenttien tiedot 31.12.2012 ja 31.12.2011 on esitetty alla olevassa taulukossa.

milj. euroa							
2012	Öljy- tuotteet	Uusitutvat polttoaineet	Öljyn vähittäis- myynti	Muut	Eliminoinnit	Konserni	Liite
Ulkoisen liikevaihto	10 991	1 938	4 888	36	-	17 853	
Sisäisen liikevaihto	2 773	225	7	163	-3 168	0	
Liikevaihto yhteensä	13 764	2 163	4 895	199	-3 168	17 853	7

27.5.2014

Tarja Lazar, Metropolis AMK

12

Esimerkkejä liikevaihdon liitetiedoista

2 / 2

- Liitetieto 7: Liikevaihdon jakautuminen

7 Liikevaihdon jakautuminen

milj. euroa	2012	2011
Tuotteiden myynti	17 676	15 202
Palvelujen myynti	158	172
Rojallit	1	0
Muu	18	46
	17 853	15 420

Tuotteiden myynti sisältää konsemin omien jalostamoiden, muiden tuotantolaitosten ja vähittäismyymälöiden tuotemyyntin, muun jalostettujen öljytuotteiden ja raaka-aineiden myyntin sekä öljy-tradingin. Valmiiden öljytuotteiden vähittäismyymälöihin sisältyvä polttoainevero, 1 446 milj. euroa (2011: 1 210 milj. euroa), sisältyy liikevaihdon tuotemyyntiin. Vastaava summa sisältyy tuloslaskelmassa "Materiaalit ja palvelut" -riviin, liitetieto 9.

Tunnuslukujen tehtävät

- Kuvaa ja auttaa analysoimaan yrityksen taloutta ja taloudellisia toimintaedellytyksiä
- Kokoerojen, rahan arvon muutosten ym. vertailua vaikeuttavien tekijöiden huomioiminen
- Kuvaa esimerkiksi yrityksen riskiä, kilpailuvoimaa, konkurssialttiutta, tehokkuutta tms. tilinpäätöksen lukijan kannalta tärkeitä taloudellisia tekijöitä

Mitä tunnuslukuja kannattaa katsoa

- Kasvu
- Kannattavuus
- Maksuvalmius
- Vakavaraisuus

Sidosryhmät

- Verottaja
 - Kannattavuus
- Osakkeenomistajat
 - Kannattavuus, kasvu, vakavaraisuus
- Tavarantoimittajat / yhteistyökumppanit
 - Maksuvalmius, vakavaraisuus
- Rahoituslaitokset
 - Kannattavuus, vakavaraisuus

Kasvu

- Liikevaihdon muutos-%
- Vertailu aiempiin lukuihin
- Kasvun vaikutus: kasvun pysähtyminen ja kulujen kasvaminen ilman toimenpiteitä
 - Tappiota
- Liian voimakas kasvu

Kannattavuus

- Käyttökate-%
 - Teollisuus 10-25%, kauppa 2-10%, palvelu 5-15%
- Liiketulos-%
 - Yli 10% hyvä, 5-10% tyydyttävä, alle 5% heikko
- Nettotulos-%
 - >0, jotta toiminta kannattavaa
- Sijoitetun pääoman tuotto-%
- Oman pääoman tuotto-%
 - Yli 20 % hyvä, 10-20% tyydyttävä, alle 10% heikko

Maksuvalmius

- QR = Quick Ratio
 - >1 hyvä, 0,5-1 tyydyttävä, <0,5 heikko
- CR = Current Ratio
 - >2 hyvä, 1-2 tyydyttävä, <1 heikko
- Rahoitustulos-%
 - Oltava lyhyelläkin tähtäimellä positiivinen

Vakavaraisuus

- Omavaraisuusaste
 - Kuvaa yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä sekä kykyä selvitä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä
 - Jos kannattavuus kohtuullinen ja vakaa, yritys tulee toimeen matalallakin omavaraisuusasteella
- Suhteellinen velkaantuneisuus
 - Kuvaa kykyä selvitä velkojen hoidosta nykyisen liikevaihdon puitteissa
- Gearing-% = nettovelkaantumisaste
 - <1 hyvä vakavaraisuus, mitä suurempi luku, sitä velkaantuneempi yritys on
 - Jos negatiivinen luku johtuu negatiivisesta omasta pääomasta, tunnusluvun arvo on heikko

Konkurssien havainnointi sidosryhmien näkökulmasta

- Liikevaihdon voimakas muutos
- Vieras pääoma hallitsee taseessa
- Katekertoimet alhaisia
- Kertaluontoiset erät suuria
- Henkilöstön suuri vaihtuvuus

Toimialan merkitys

- Kaikkien toimialojen yrityksiä ei ole mahdollista panna perustellusti suuruusjärjestykseen
- Yritysten jaettava liikevaihto liitetiedoissa eri toimialojen ja ulkomaantoimintojen osalta maantieteellisten alueiden liikevaihdoksi (KPA 2:3) pl. pienet kirjanpitovelvolliset
- Joidenkin toimialojen liikevaihdon ymmärtämiseksi on erikseen tunnistettavia yrityskohtaisia kysymyksiä

- Grynderitoiminnan ns. kaksoisliikevaihto
 - liikevaihtoa kirjattiin, kun rakennusliike luovutti tontin ja rakennussuoritteen perustamalleen asunto-osakeyhtiölle sekä kun rakennusliike myi asunto-osakeyhtiön osakkeita
 - perustajaurakointitoimintaa harjoittavan kirjanpitovelvollisen tilinpäätöksessä perustajaurakointiliiketoiminnan liikevaihtona saa esittää vain rakennushankkeisiin liittyvien asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden myyntitulot velattomin myyntihinnoin

Aikasarjavertailu

- Jos tilikausi eri kuin 12 kk muutetaan tiedot vastaamaan 12 kk tilikautta
 - Huomioitava myös rahan arvon muutokset
- Pienille kirjanpitovelvollisille ja pienille konserneille on säädetty useita tietojen antamista koskevia huojennuksia
- Kolme yrityksen koon määrittävää tekijää:
 - Liikevaihto, taseen loppusumma, henkilöstömäärä

Muita tunnuslukuja

- Myyntikate
 - Esim. mainostoimistoalalla
- Laskutus
 - Saadut ennakot
- Tilauskanta
- Taseen loppusumma
- Jalostusarvo
- Henkilöstömäärä
- Markkinaosuus
 - Määräävä markkina-asema

Yritys A

Vähittäismyymälä

Yritys B

Koneita valmistava yritys

27.5.2014

Tarja Lazar, Metropolia AMK

31

Lähteet:

Leppiniemi, Jarmo & Leppiniemi, Raili & Kaisanlahti, Timo 2007. Tilinpäätöksen tulkinta. E-kirja. Talentum. Päivitetty 8.2.2012.

[Http://fokus.talentum.fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/BAXBXATEFGBG#kohta:TILINP\(\(c4\)\(\(c4\)T\(\(d6\)KSEN\(\(20\)TULKINTA\(\(20\)\).](http://fokus.talentum.fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/BAXBXATEFGBG#kohta:TILINP((c4)((c4)T((d6)KSEN((20)TULKINTA((20))) Luettu 25.5.2014.

Vakiomuotoisesta poikkeavan tilintarkastuskertomuksen malli 2010.

[Http://www.asoytilintarkastus.fi/mukaut1.pdf](http://www.asoytilintarkastus.fi/mukaut1.pdf). Luettu 25.5.2014.

Myynnin käsikirja

Tunnusluvut myyntityön apuna

Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Etera

Tunnusluvut

Tunnuslukujen tehtäviin kuuluu yrityksen talouden ja taloudellisten toimintaedellytysten kuvaaminen ja analysoinnin auttaminen, kokoerojen, rahan arvon muutosten jne. vertailua vaikeuttavien tekijöiden huomioiminen sekä esim. yrityksen riskin, kilpailuvoiman, konkurssialttiuden, tehokkuuden tms. tilinpäätöksen lukijan kannalta tärkeiden taloudellisten tekijöiden kuvaaminen. Tärkeitä tunnuslukuja ovat kasvu, kannattavuus, maksuvalmius sekä vakavaraisuus. Tunnusluvun tärkeys riippuu sidosryhmästä. Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Eteraa kiinnostaa kannattavuus ja vakavaraisuus. Myös muut tunnusluvut kertovat tärkeää tietoa yrityksen tilasta, joten niihin on hyvä tutustua. Tunnuslukuja kannattaa tarkastella mahdollisimman pitkältä aikaväliltä, jotta sen trendistä saisi mahdollisimman hyvän kuvan. Tunnusluvuilla ei ole minkäänlaista "oikeaa arvoa" tai "normiarvoa", vaan arvo perustuu vertailutietoon.

Kannattavuus

Kannattavuuden tunnuslukuja ovat:

- Käyttökateprosentti (Teollisuus 10-25%, kauppa 2-10%, palvelu 5-15%)
 - Käyttökate jaetaan liiketoiminnan yhteenlasketuilla tuotoilla
 - Liiketoiminnan tulos ennen poistoja ja muita rahoituseriä
 - Vertaaminen vain saman toimialan yritysten kesken
 - Huomiotava erot tuotantovalineiden omistussuhteissa, vaikutusta käyttökateprosenttiin
- Liikevoittoprosentti / -tulosprosentti (>10% hyvä, 5-10% tyydyttävä, <5% heikko)
 - Liikevoitto tai liiketulos jaettuna yhteisillä tuotoilla
 - Vertailua ei voi tehdä eri toimialojen välillä
 - Kannattavuuden tarkastelu kustannustehokkuuden näkökulmasta
- Nettotulosprosentti (>0, jotta toiminta kannattavaa)
 - Nettotulos jaetaan liiketoiminnan yhteenlasketuilla tuotoilla
- Sijoitetun pääoman tuottoprosentti ROI
 - Nettotulos, rahoituskulut ja 12 kk verojen summa jaetaan sijoitetulla pääomalla
- Oman pääoman tuottoprosentti (>20% hyvä, 10-20% tyydyttävä, <10% heikko)
 - Tämän tunnusluvun antama tieto on tärkeää yrityksen omistajille
 - Tilikauden voitto jaetaan omalla pääomalla

Vakavaraisuus

Vakavaraisuuden tunnuslukuja ovat:

- Omavaraisuusaste (<20% huono, 20-40% tyydyttävä, >40% hyvä)
 - Oikaistu oma pääoma jaetaan oikaistun taseen loppusumman ja saatujen ennakoiden erotuksella
 - Mittaa yrityksen vakavaraisuutta, tappiosietokykyä ja kykyä selvitä pitkän aikavälin sitoumuksista; arvonkorotukset vaikeuttavat sisäistä vertailua
 - Yrityksen toimialan luonne, ennustettavuus ja yleinen suhdannetilanne vaikuttaa tunnusluvun arvon merkitykseen samoin tarkastelijan näkökulma: lainanantaja vai omistaja
- Suhteellinen velkaantuneisuus (kuinka selviää velkojen hoidosta)
 - Oikasitun taseen velkojen ja saatujen ennakoiden erotus jaetaan 12 kk:n liikevaihdolla
 - Edellyttää hyvää liiketulosta
 - Vertailu saman toimialan sisällä
 - Voidaan laskea myös oikaisemattomista tilinpäätöstiedoista
- Gearingprosentti = nettovelkaantumisaste (<1 hyvä, mitä suurempi luku, sitä velkaantuneempi yritys; HUOM! Negatiivinen luku johtuen negatiivisesta omasta pääomasta tarkoittaa, että tunnusluvun arvo on heikko)
 - Korollisen vieraan pääoman (= pitkäaikainen vieras pääoma ilman saatuja ennakoita + korolliset lyhytaikaiset velat + muut sisäiset korolliset velat) ja rahojen sekä arvopaperien erotus jaetaan oikaistulla omalla pääomalla
 - Osoittajan korollinen vieras pääoma pitää sisällään myös pääomalainat, vaikka ne olisivat tilapäisesti korottomia

Muita tunnuslukuja

Kasvun tunnuslukuna käytetään liikevaihdon muutosprosenttia. Se vertaa viimeisimmän tilinpäätöksen liikevaihtoa aiempaan tai aiempiin tilinpäätöksiin.

Maksuvalmiuden tunnuslukuja ovat:

- QR = Quick Ratio (>1 hyvä, 0,5-1 tyydyttävä, <0,5 heikko)
 - Rahoitusomaisuuden ja osatuloutuksen saamiset jaetaan lyhytaikaisen vieraan pääoman ja lyhytaikaisten saatujen ennakoiden erotuksella
 - Mittaa yrityksen mahdollisuutta selvitä lyhytaikaisista veloista pelkän rahoitusomaisuuden avulla
 - Saadut ennakot sisältävät keskeneräisen työhön tai projektiin liittyviä ennakoita
 - Vahvistetuista tappioista muodostunut verosaaminen vähennetään rahoitusomaisuudesta

- CR = Current Ratio (>2 hyvä, 1-2 tyydyttävä, <1 heikko)
 - Vaihto-omaisuuden ja rahoitusomaisuuden summa jaetaan lyhytaikaisella vieraalla pääomalla
 - Pidempi tarkasteluperspektiivi kuin em. tunnusluvulla, vaihto-omaisuus mukana
 - Verosaamiset käsitellään kuten QR:ssa
- Nettokäyttöpääomaprocentti
 - Nettokäyttöpääoma jaetaan liikevaihdolla
 - Kertoo oman ja vieraan pääoman osuuden yrityksen käyttöpääomasta
 - Kuvaa yrityksen likviditeetin kehitystä suhteessa liikevaihdon kehitykseen

Sekä Quick että Current Ratio ovat "staattisia tunnuslukuja", eli tieto kertoo tilinpäätöshetken tilanteen. Tunnuslukujen käytettävyyttä heikentää rahoitusomaisuuteen sisältyvät arvottomat erät.

Muita tunnuslukuja, joita kannattaa tutkia ovat myyntikate, laskutus (saadut ennakot), tilauskanta, taseen loppusumma, jalostusarvo, henkilöstömäärä ja markkinaosuus. Toimialoilla on merkitystä tunnuslukuja analysoidessa, sillä yritysten sisäiset käytännöt voivat vaikuttaa tunnusluvun laskentaan.

Aikasarjavertailu

Aikasarjavertailun avulla voidaan analysoida keskenään sellaisia yrityksiä, joilla eripituiset tilikaudet. Mikäli yrityksen tilikausi eri kuin 12 kk, muutetaan tiedot vastaamaan 12 kk tilikautta. Tämä on yleistä etenkin pienillä yrityksillä.

Tilinpäätös

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja liitetiedot (KPL 3:1.1). Lisäksi voidaan esittää toimintakertomus, joka arvioi yrityksen menestystä, taloudellista asemaa ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Tilinpäätöksen tarkoituksena on:

- auttaa lukijaa muodostamaan omat arvionsa mainituista seikoista
- antaa analyysi yrityksen riskeistä, tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Siinä ei saa esittää kirjanpitolain (2011/1874) mukaisesti turhia tietoja, jotka voivat vaarantaa oikean ja riittävän kuvan muodostumisen. Tunnuslukuja käytetään analysoinnin apuna, mikäli toimintakertomus puuttuu tai se on puutteellinen. Jos haluaa nähdä yrityksen kokoa, kannattaa tutustua liikevaihtoon, taseen loppusummaan sekä henkilöstömäärään.

Vakiomuotoinen tilintarkastuskertomus

Varsinkin listautuneen yrityksen tilinpäätökseen kuuluu osana osakeyhtiölain mukaisesti myös vakiomuotoinen tilintarkastuskertomus. Se on liitettävä, kun

tilintarkastus suoritetaan ja tilinpäätös sekä toimintakertomus julkistetaan. Se todistaa, että tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sisältämät tiedot ainakin olennaisilta osiltaan oikeita ja lainmukaisia. Mikäli vakiomuotoisesta tilintarkastuskertomuksesta poiketaan, se on merkki ongelmista, puutteista tai muista lukijalle huomionarvoisista seikoista. Vakimuotoinen tilintarkastuskertomus on lähtökohta ja vallitseva käytäntö.

Konserni-, omistusyhteys- ja osakkuusyhteydet

Mikäli yritys omistaa 0-100 % ja hallitsee yli 50 % äänivallasta tai muulla tavoin *konserniyrityksillä* on tosiasiallinen määräysvalta toisessa yrityksessä, em. yritys on emoyritys ja jn. tytäryritys. Määräysvalta syntyy, jos yritys

- omistaa yli puolet kohdeyrityksen osakkeiden tuottamasta äänimäärästä
- voi nimittää tai erottaa enemmistön kohdeyrityksen hallituksen jäsenistä tai siihen verrattavan toimielimen jäsenistä

tai

- jos kohdeyritystä johdetaan yhteisesti
- jos kirjanpitovelvollinen omistaa tosiasiallisen määräysvallan kohdeyrityksissä.

Yrityksen on laadittava konsernitiilinpäätös silloin, kun vähintään kaksi ehtoa seuraavista täyttyy:

- Liikevaihto on 7 300 000 euroa
- Taseen loppusumma on 3 650 000 euroa
- Henkilökunnan lukumäärä on keskimäärin 50 henkilöä.

Ehdoissa on laskettu yhteen sekä emo- että tytäryrityksen luvut. Konsernitiilinpäätös laaditaan aina riippumatta konsernin koosta, jos varoja jaetaan osakkeenomistajille tai jos kyseessä on julkinen osakeyhtiö. Jos ym. ehdoista täyttyy vain yksi, on kyseessä silloin pieni kirjanpitovelvollinen.

Sellainen konserniin kuulumaton yritys, jossa kirjanpitovelvollisella on sellainen omistusosuus, joka luo pysyvän yhteyden ja on tarkoitettu edistämään kirjanpitovelvollisen toimintaa on *omistusoikeusyhteys*. Omistusosuusyhteyden osuuden on oltava vähintään 20 %, mutta omistusyhteyden riittää pienempikin omistussuhde.

Osakkuusyhteys on sellainen omistusyhteys, jossa kirjanpitovelvollisen vaikutusvalta on huomattava liiketoiminnan ja rahoituksen johtamisessa. Osakkuusyhteys on erillään kirjanpitovelvollisen konsernista. Omistusyhteys on osakkuusyhteys, jos kirjanpitovelvollinen hallitsee vähintään 20 % ja enintään 50 % äänivallasta.

IFRS/IAS-standardit

Kansainväliset IFRS/IAS-standardit koskevat yleensä konsernitilinpäätöksiä. Tällöin analysointia varten kannattaa kartoittaa tilinpäätöstulosta parantavat ja heikentävät tekijät, myös taseessa. IFRS/IAS-standardeja käytettäessä kannattaa tutustua segmentti-informaatioon. Näillä standardeilla on vaikutusta erityisesti sellaisiin tunnuslukuihin, jotka ovat kasvaneet (tai kasvavat) yritysostojen myötä (mm. sijoitetun pääoman tuotto-%, oman pääoman tuotto-%, omavaraisuusaste ja velkaantumisaste).

Toimiala- ja yritysanalyysit

Toimiala-analyysit perustuvat usein tilinpäätösanalyysiin, jossa analysoidaan yhtä yritystä. Jos kyseessä on usempi saman toimialan yritys, näiden tilinpäätösten yhteenvetona tehdään koko toimialan kattavat tunnusluku-analyysit. Näitä toimiala-analyysijä voidaan käyttää esimerkiksi arvostelukriteereinä, mikäli halutaan suhteuttaa tietyn yrityksen sijoitus- tai luottokelpoisuus sen toimialaan. Vertailukelpoisuus on rajattua, sillä toimialat menestyvät kokonaisuudessaan hyvin tai huonosti, ja hyvällä toimialalla toimiva huonosti menestyvä yritys ei välttämättä ole heikko tai päinvastoin. Yritykset yleensä jaetaan tunnusluvun suhteen paremmuusjärjestykseen ja keskimmäisen yrityksen saama tunnusluku on yleensä mediaani. Toimiala-analyysit antavat yleensä tietoja myös mm. investoinneista, hintakehityksestä ja erilaisten kansantalouden muuttujien vaikutuksista toimialaan.

Yritysanalyysi sisältää laajimmillaan kaikkia em. osia ja niiden avulla saatua kokonaiskuvaa yrityksestä, esimerkiksi sen taloudellisesta tilanteesta, kilpailukykyistä ja toimintaedellytyksistä lyhyemmällä tai pidemmällä aikavälillä. Analyysin avulla voidaan arvioida mm. luoton riskipitoisuutta tai sijoituksen tuotto-odotuksia.

LÄHTEET:

Leppiniemi, Jarmo & Leppiniemi, Raili & Kaisanlahti, Timo 2007. Tilinpäätöksen tulkinta. E-kirja. Talentum, Helsinki. Päivitetty 8.2.2014. Luettu 25.5.2014.

Salmi, Ilari 2012. Mitä tilinpäätös kertoo? Edita, Helsinki.

Yritystutkimus ry 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Gaudeamus, Helsinki.

Tunnuslukujen kaavoja

$$\text{Käyttökate} - \% = \frac{\text{Käyttökate (=Liiketulos+poistot ja arvonalentumiset)}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

$$\text{Liikevoitto} - \% = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100 \%$$

$$\text{Nettotulos} - \% = \frac{\text{Nettotulos (=liiketulos+rahoitustuotot-rahoituskulut-verot)}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

$$\begin{aligned} \text{Koko pääoman tuotto} - \% &= \frac{\text{Operatiivisen liiketoiminnan tulos}}{\text{Koko pääoma}} \\ &= \frac{\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100 \end{aligned}$$

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto} - \% = \frac{\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot (12 kk)}}{\text{Sijoitettu pääoma}} \times 100$$

$$\text{Oman pääoman tuotto} - \% = \frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$$

$$\text{Current Ratio (CR)} = \frac{\text{Käyttöpääoma}}{\text{Lyhytaikaiset velat}} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus} + \text{Vaihto} - \text{omaisuus}}{\text{Lyhytaikaiset velat}}$$

$$\text{Quick Ratio (QR)} = \frac{\text{Käyttöpääoma} - \text{Varastot}}{\text{Lyhytaikaiset velat}} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikaiset velat}}$$

$$\text{Nettokäyttöpääoma} - \% = \frac{\text{Nettokäyttöpääoma}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

$$\text{Myyntisaatavien kiertoaika} = \frac{\text{Myyntisaatavat}}{\text{Myynti/Päivät}}$$

$$\text{Myyntisaatavien kiertonopeus} = \frac{\text{Jakson päivien lukumäärä}}{\text{Myyntisaatavien kiertoaika}}$$

$$\text{Myyntisaatavien kiertonopeus} = \frac{\text{Luotollinen myynti}}{\text{Myyntisaatavat}}$$

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika} = \frac{\text{Ostovelat}}{\text{Ostot/Päivien lukumäärä}}$$

$$\text{Ostovelkojen kiertonopeus} = \frac{\text{Tarkastelujakson päivät}}{\text{Ostovelkojen kiertoaika}}$$

$$\text{Ostovelkojen kiertonopeus} = \frac{\text{Ostot}}{\text{Ostovelat}}$$

$$\text{Varaston kiertoaika} = \frac{\text{Varastot}}{\text{Varastojen hankintameno/Jakson päivien lukumäärä}}$$

$$\text{Varaston kiertonopeus} = \frac{\text{Jakson päivien lukumäärä}}{\text{Varastojen kiertoaika}}$$

$$\text{Varastojen kiertonopeus} = \frac{\text{Varastojen hankintakustannus}}{\text{Varastot}}$$

Nettokäyttöpääoman kiertoaika

$$= \text{Myyntisaatavien kiertoaika} + \text{Varaston kiertoaika} \\ - \text{Ostovelkojen kiertoaika}$$

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{Saadut ennakot}} \times 100$$

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus} = \frac{\text{Taseen velat} - \text{Saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}} \times 100$$

$$\text{Gearing} - \% = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{Rahat ja rahoitusarvopaperit}}{\text{Oma pääoma}} \times 100 \%$$

$$\text{Korkojen hoitokate} = \frac{\text{Liikevoitto (= tulos ennen korkoja ja veroja)}}{\text{Korkokulut ja muut rahoituskulut}}$$

(Niskanen & Niskanen 2003, 113–134; Yritystutkimus ry 2011, 61–62.)

Eteran tuotteet

Sosiaalivakuutusmaksut ja rajamäärät
 etera.fi/prosentit

1(2)

TyEL-vakuutusmaksut ja rajamäärät

TyEL-maksuprosentit	2013	2014
Tilapäinen työnantaja	23,80 %	24,20 %
Sopimustyönantaja *	23,40 %	24,20 %
Työntekijän eläkemaksu (Sisältyy yllä ilmoitettuun kokonaismaksuun. Työnantaja pidättää palkasta.)		
alle 53-vuotias työntekijä	5,15 %	5,55 %
yli 53-vuotias työntekijä	6,50 %	7,05 %

* Kun palkkasumma on ollut vuonna 2012 yli 1,937 M€, maksuun vaikuttaa myös yrityksen oma maksuluokka ja maksutappioalennus. Kun palkkasumma on yli 5,0 miljoonaa euroa, vakuutusmaksua alentaa myös suuruusalennus. Lisäksi sopimustyönantajien maksua alentaa mahdollinen asiakashyvyys.

TyEL-rajamäärät	2013	2014
TyEL:n piiriin kuuluvan työntekijän ansion alaraja	55,59 €/kk	56,55 €/kk
Tilapäinen työnantaja palkkasumma alle tai ei vakinaisesti työntekijöitä	7 962,00 €/6 kk	8 100,00 €/6kk
Sopimustyönantajan palkkasumma yli tai vakituisesti työntekijöitä	7 962,00 €/6 kk	8 100,00 €/6kk

YEL-vakuutusmaksut ja rajamäärät

YEL-maksuprosentit	2013	2014
alle 53-vuotias yrittäjä	22,50 %	23,30 %
53 vuotta täyttänyt yrittäjä	23,85 %	24,80 %
Aloittava yrittäjä, jonka YEL-vakuutus on alkanut 1.1.2013 tai sen jälkeen (22 prosentin alennus)		
alle 53-vuotias yrittäjä 53 vuotta täyttänyt yrittäjä	17,55 % 18,60 %	18,174 % 19,344 %
Aloittava yrittäjä, jonka YEL-vakuutus on alkanut viimeistään 31.12.2012 (25 prosentin alennus)		
alle 53-vuotias yrittäjä 53 vuotta täyttänyt yrittäjä	16,88 % 17,89 %	17,475 % 18,600 %

YEL-rajamäärät	2013	2014
YEL-työtulon alaraja	7 303,99 €/v	7 430,59 €/v
YEL-työtulon yläraja	165 875,00 €/v	168 750,00 €/v
Yrittäjällä on mahdollisuus osa-aikaeläkkeeseen, jos työtulo on vähintään	14 607,99 €/v	14 861,18 €/v
Yrittäjällä on oikeus työttömyysturvaan, jos työtulo on vähintään	8 520,00 €/v	8 520,00 €/v

MyEL-vakuutusmaksut

MyEL-maksuprosentit	2013	2014
Alle 26 031,02 työtulosta alle 53-vuotias	12,150 %	12,582 %
Alle 26 031,02 työtulosta 53 vuotta täyttänyt yrittäjä	12,879 %	13,392 %
26 031,02 –40 905,96 € työtulosta nousee liukuvasti		
40 905,96 € ylittävältä osalta alle 53-vuotias yrittäjä	22,500 %	23,300 %
40 905,96 € ylittävältä osalta 53 vuotta täyttänyt yrittäjä	23,850 %	24,800 %

Sosiaalivakuutusmaksut ja rajamäärät
 etera.fi/prosentit

2(2)

Muut sosiaalivakuutusmaksut

Sairausvakuutusmaksu	2013	2014
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	2,04 %	2,14 %
Yrittäjien sairausvakuutusmaksu	2,18 %	2,29 %
Yrittäjän päivärahamaksu	0,74 %	0,84 %
Yrittäjän sairaanhoitomaksu	1,30 %	1,32 %
Yrittäjän lisärahoitusosuus	0,14 %	0,13 %
Palkansaajien sairausvakuutusmaksu	2,04 %	2,16 %
Palkansaajan päivärahamaksu	0,74 %	0,84 %
Palkansaajan sairaanhoitomaksu	1,30 %	1,32 %
Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu	1,47 %	1,49 %

Työttömyys- ja tapaturma- ja ryhmähenki- vakuutusmaksu	2013	2014
Tapaturmavakuutusmaksu Toimialoitain työn tapaturmariskin mukaan.	0,3-8 %	0,1-7 %
Ryhmähenkivakuutusmaksu keskimäärin	0,068 %	0,067 %
Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu		
Palkkasummasta, joka on enintään 1 990 500 €	0,80 %	0,75 %
Palkkasumman osasta, joka ylittää 1 990 500 €	3,20 %	2,95 %
Työntekijän maksu	0,60 %	0,50 %
Osaomistaja		
TyEL-vakuutetusta osaomistajasta maksettava työnantajan maksuosuus	0,80 %	0,75 %
TyEL-vakuutetun osaomistajan maksu	0,20 %	0,19 %

Korot

Korot	2013	2014
TyEL-perustekorko 1.1.-30.6.	4,00%	4,50 %
TyEL-perustekorko 1.7.-31.12.	4,75 %	5,00 %
VEL-perustekorko 1.1.-31.12.	4,00 %	4,50 %
Viivästyskorko 1.1.-30.6.	8,00 %	8,50 %
Viivästyskorko 1.7.-31.12.	7,50 %	8,50 %

Muut kertoimet, indeksit ja ansaintarajat

	2013	2014
Palkkakerroin	1,327	1,350
Työeläkeindeksi	2475	2509
Siirtymäajan indeksi	2738	
Elinaikakerroin	0,97914	0,97552
Työttömyyseläkkeellä olevan ansaintaraja	694,83 € / kk	706,87 € / kk

(Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera 2014d. Sosiaalivakuutusmaksut ja rajamäärät. [Http://www.etera.fi/SiteCollectionDocuments/Muut-liitteet/Sotumaksut_fin.pdf](http://www.etera.fi/SiteCollectionDocuments/Muut-liitteet/Sotumaksut_fin.pdf). Luettu 30.10.2014.)